

CSILLAGHÚR PROGRAM

Kőszeg – Írottka Natúrpark

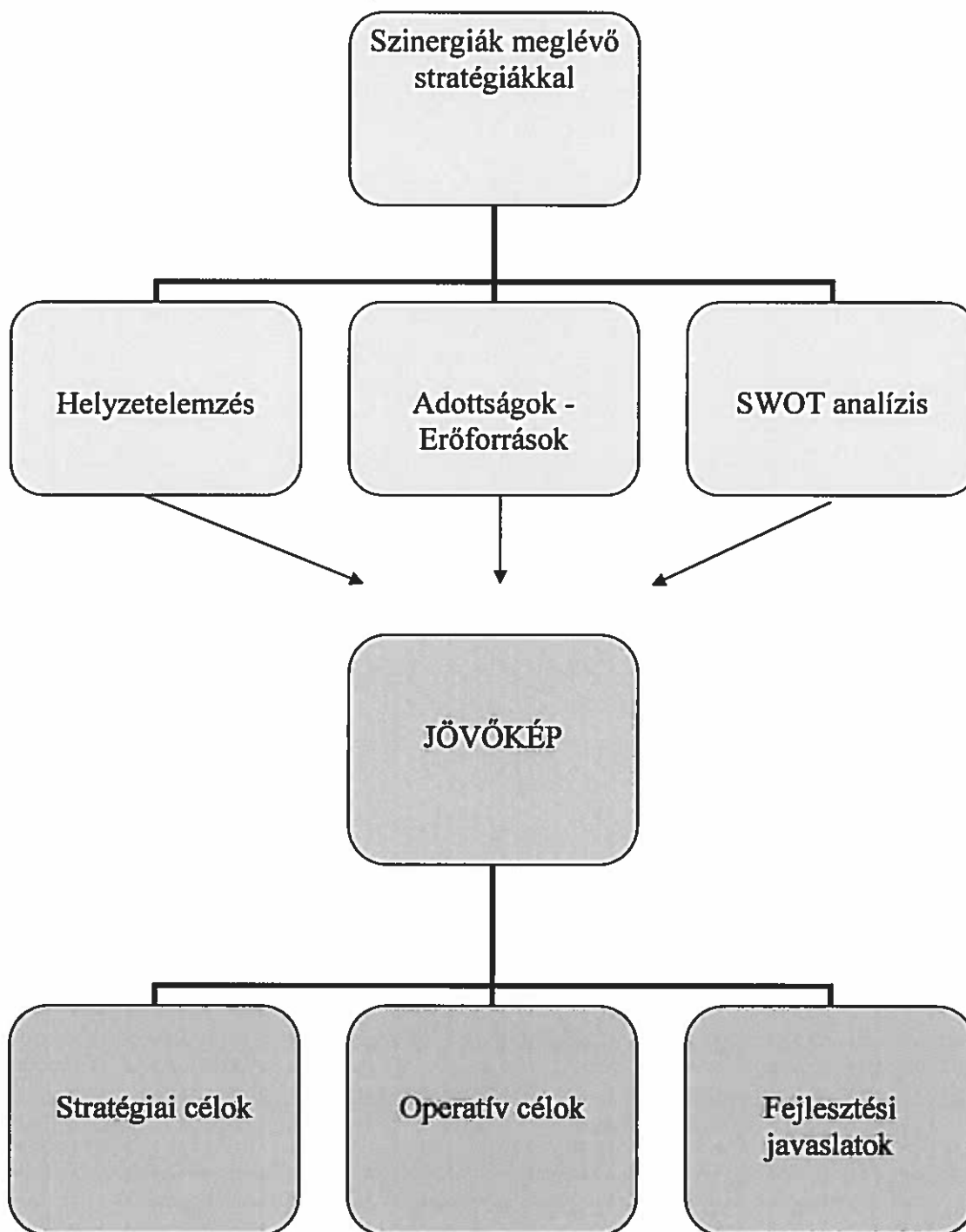
2016.

Tartalomjegyzék

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	4
2. A CSILLAGHÚR PROGRAM ILLESZKEDÉSE MEGLÉVŐ STRATÉGIÁKHOZ	4
2.1 Illeszkedés a Nemzeti Turizmus Fejlesztési Konceptióhoz.....	6
2.2 Illeszkedés a Magyarországi Natúrparkok Fejlesztési Konceptiójához.....	8
2.3 Illeszkedés térségi stratégiákhoz	9
2.3.1 Írottak Program	9
2.3.2. Jövőkép és fejlesztési koncepció.....	10
2.3.3. Vas megyei turisztikai koncepció.....	11
3. HELYZETELEMZÉS	12
3.1 Visszatekintés: a turizmus helyzetének alakulása	17
3.2 Adottságok, erőforrások	25
3.2.1 Természeti erőforrások.....	26
3.2.2. Kulturális erőforrások	28
3.2.3. Humán erőforrások/Szervezeti háttér	30
3.2.4. Turistafogadás feltételei.....	32
3.3 Turizmus kereslete	48
4. SWOT ANALÍZIS	50
4.1 Erősségek - gyengeségek	50
4.2 Lehetőségek – veszélyek	52
5. JÖVŐKÉP	55
6. FEJLESZTÉSI IRÁNYOK, PRIORITÁSOK	56
6.1 Stratégiai célok	56
6.2 Operatív célok	56
6.3 Projektötletek	57

CSILLAGHÚR PROGRAM

Kőszeg – Írottkaó Natúrpark

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A Csillaghúr program – melynek összeállítását az Írott-kő Natúrparkért Egyesület menedzsmentje jegyzi – arra vállalkozott, hogy néhány kitérővel a 2007-es Hétforrás Programot vegye görcső alá, honnan indult és hova jutott az az anyag, amit akkor Bokányiné Boda Gyöngyi készített. Az általunk összeállított anyagban szerepelnek a Nemzeti Turizmus Fejlesztési Koncepció – az MNSZ fejlesztési koncepció – KRAFT – bizonyos részei is. Az anyagban jól látható és kiolvasható, hogy az utóbbi 10-12 évben Kőszegen és a térségben mintegy 6 milliárd forint került felhasználásra a turizmus fellendítése érdekében. (új Fő tér, Jurisics tér felújítás, Jurisics vár felújítás, új játszótér, különféle stratégiák, klimatikus gyógyhely vizsgálat, bakancsos turizmus fejlesztése, stb.)

Hatalmas és nagy tömegeket vonzanak a nagy rendezvényeink (Szőlő Jövésnek Könyve Emlékünnepség, Madarak és Fák Napja, EDEN nap, Mesetúra, Pusztacsói Malacfesztivál, Kőszegi Várszínház, Hétforrás Piknik, Kőszegi Ostromnapok, Írott-kő Vándorlás, Szüret a különböző településeken, Velei Gesztenyeünnep, Cádi Kavalkád, Natúrpark Ízei – Gasztronómiai fesztivál, Orsolya-napi vásár, Kőszegi Advent, Szilveszteri túra, Farsangi bál kínálat, Farsangfarka, Böllerverseny Lukácsházán)

A felújítások kapcsán még sincs rendezvénytér Kőszegen, nincs 21. századnak megfelelő nyilvános mosdó, a történelmi városmag műemlékházainak kitáblázottsága hiányos, az információs táblák nem a jelen állapotot mutatják, az Abért-tó még mindig nincs turisztikailag hasznosítva, és sorolhatnánk.

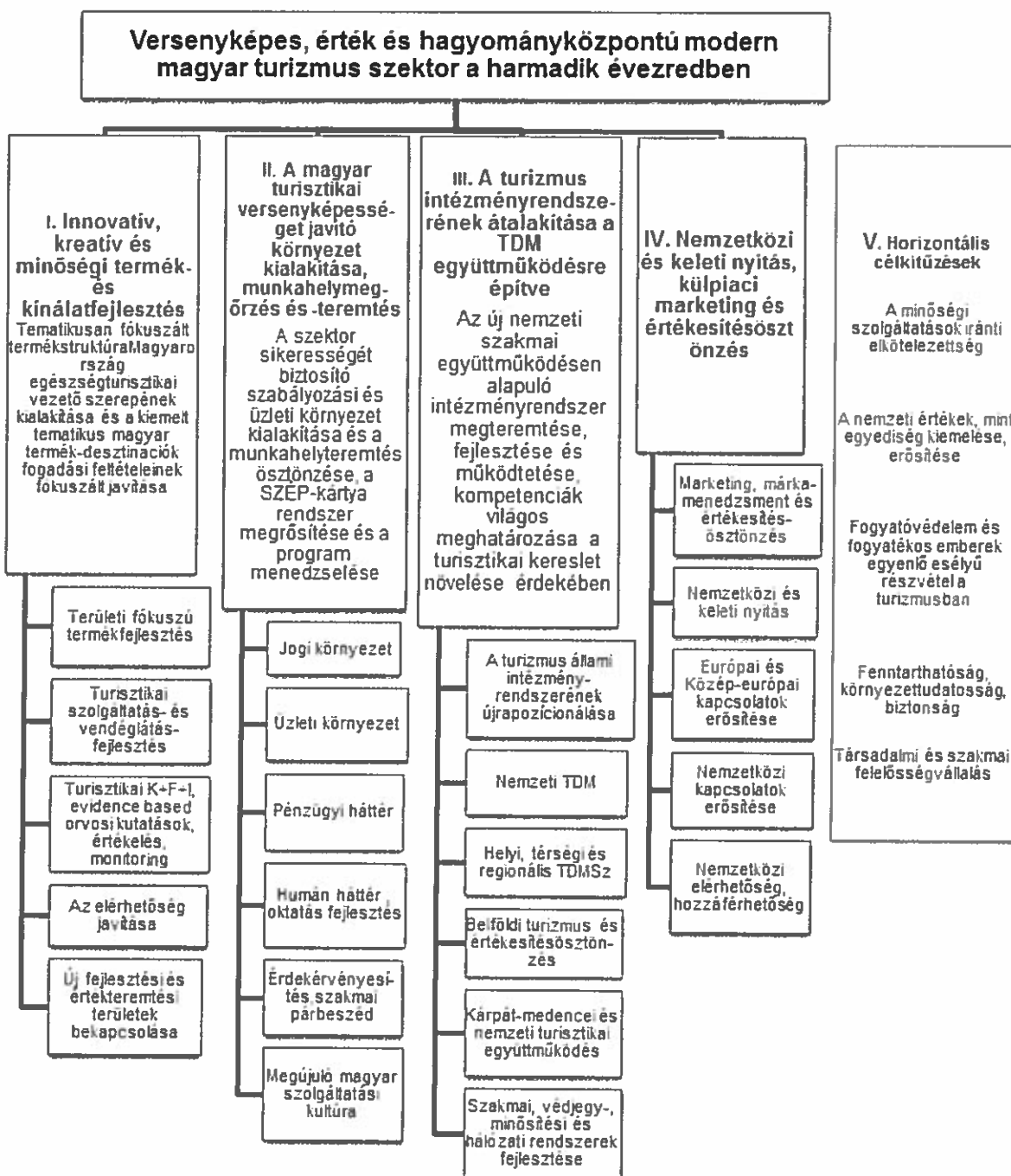
A fentiekből a következők állapíthatók meg:

- gyenge a város és a térség turisztikailag értékelhető lobbij-ereje (új beruházások, 4-5 csillagos szállodák hiánya, úthálózat és a közlekedés elégtelensége, állandó strand és mozi hiánya)
- nincs kihasználva a természet adta kincsünk a Kőszegi-hegység klímája (asztmatikus gyógyítás, hideg-vizes gyógyítás – Dr. Dreiszker hagyatéka, Kneipp kúra lehetősége stb.)
- az Írott-kő Natúrpark már a 19. évében tart, de még mindig nem zöld város Kőszeg városa
- a városnak nincs turisztikai referense, ennek megfelelően nem egyfelé húz a turizmus érdekében tevékenykedő kis létszámú, de több intézményben dolgozó kolléga
- Kőszegen és térségében még mindig nem alakult meg a turisztikai desztinációs menedzsment, igaz, hogy az Írott-kő Natúrparkért Egyesület megalakulása óta ennek szellemében és formájában működik.
- A turizmusban résztvevő vállalkozások nagy részben „csodavárók”, mindenki a másokra vár a következő lépés megtételéhez, nem egységes a turizmus szakma.

A VÁROSNAK EL KELL DÖNTENIE, HOGY A KÖVETKEZŐ ÉVEKBEN TUD-E ÉLNI AZOKKAL A LEHETŐSÉGEKKEL, AMIKET AZ ORSZÁG ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ KÍNÁL.

2. A CSILLAGHÚR PROGRAM ILLESZKEDÉSE MEGLÉVŐ STRATÉGIÁKHOZ

Mind nemzeti, mind térségi/natúrparki szinten az idegenforgalmat befolyásoló tényezők között a turizmus külső környezetéhez tartozó politikai, gazdasági, szociális és környezeti trendek; az életstílust és a fogyasztási szokásokat alakító tényezők; valamint a turisztikai szolgáltatókat közvetlenül érintő (például marketing, közlekedés és informatika fejlődése) tényezők egyaránt szerepelnek.

¹ Nemzetgazdasági Minisztérium Turizmusért felelős Helyettes Államtitkársága, Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal: *Nemzeti turizmusfejlesztési koncepció 2014–2024, Erőt adó Magyarország - A versenyképes turizmus koncepciója*

2.1 Illeszkedés a Nemzeti Turizmus Fejlesztési Konceptióhoz

A turizmus kiemelt szerepe az egészséges életmódban, a megújuló társadalomban, az életminőség javításában

A testi, lelki egészség/jólét iránti igény által vezérelt megközelítés a turizmus szektor hosszú távú elképzelései között befolyásolja a termékfejlesztési irányokat is. A **kulturális, természeti örökségen** alapuló turisztikai kínálat szinte valamennyi eleme elősegíti a turisták jólétének javítását. Az egészség megőrzésében az **egészségturizmus** jelentősége kiemelkedő, de a mozgásra sarkalló **ökoturizmus**, az aktív kikapcsolódás válfajait összegyűjtő, addicionális vonzerővel rendelkező **természetjáró, kerékpáros, lovas, vízi, falusi, agroturizmus** stb. termékek fejlesztése is hozzájárul e cél eléréséhez. Külön hangsúlyt érdemel a lelki egészség, mivel kiemelkedően fontos a lelki egészség meg- vagy visszaszerzése, illetve megőrzése.²

A Nemzeti Turizmusfejlesztési Konceptió (2014-2024) Magyarország egészségturisztikai vezető szerepének megtartása mellett a kiemelt tematikus magyar termék-desztinációk fogadási feltételeinek fókuszált fejlesztését is megcélozza, melynek kivitelezése az egyes térségekben is kizárólag **innovatív, kreatív és minőségi termék- és kínálatfejlesztésen** keresztül érhető el. Az országos elképzeléseknek megfelelően kiemelt célcsoportok mentén és tematikusan fókuszált termékstruktúra fejlesztése kell, hogy megvalósuljon több kiemelt termék kategória esetében, melyek közül az Írott-kő Natúrpark a következőkben érintett:

- ❖ Kiemelkedő adottságú, egyedi potenciállal rendelkező egészségturisztikai és örökségturisztikai termékek fejlesztése
- ❖ A tartózkodási idő meghosszabbítására alkalmas, addicionális vonzerővel rendelkező aktív turisztikai és réspiaci termékek kialakítása és piacra juttatása
- ❖ Célcsoport szegmentáción alapuló kiemelt hazai termékek fejlesztése

A nemzeti koncepcióban nagy jelentősége van a területi fókuszú, integrált, tematikus desztináció- és termékfejlesztésnek is (Turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás-fejlesztés, Turisztikai mérhetőség megteremtése, A turisztikai és közösségi elérhetőség javítása), ami új területek bevonásával - kiemelten a szabadidő- és sportgazdaság, egészségipar turizmussal való összehangolásával – érhető el.

A legfőbb operatív célok nemzeti szinten:

- Minőségi szolgáltatások iránti elkötelezettség
- A nemzeti értékek, mint egyediség kiemelése, erősítése
- Fogasztóvédelem, fenntarthatóság, környezettudatosság, biztonság
- Társadalmi és nemzeti felelősségvállalás
- Az üzleti élet felelősségteljes működése

---

² Nemzetgazdasági Minisztérium Turizmusért felelős Helyettes Államtitkársága, Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal: *Nemzeti turizmusfejlesztési koncepció 2014–2024, Erőt adó Magyarország - A versenyképes turizmus koncepciója*

- KKV-, és vendégbarát üzleti környezet kialakítása
- Mérhetően eredményes nemzeti külpiazi marketing, márkamenedzsment és értékesítés-ösztönzés alkalmazása
- Hosszú távú, kiszámítható finanszírozás megteremtése a nemzeti turizmusmarketing számára
- Szakmai, védjegy-, minősítési és hálózati rendszerek fejlesztése
- Belföldi turizmus és értékesítés-ösztönzés
- Nyitás új küldő országok felé (keleti és déli relációk, arab országok)
- Nemzetközi elérhetőség, hozzáférhetőség javítása

A legfőbb operatív célok levetítése az Írottktő Natúrparkra és Kőszegre:

- Minőségi szolgáltatások iránti elkötelezettség
- A NATÚRPARKI értékek, mint egyediség kiemelése, erősítése
- Fogasztóvédelem, fenntarthatóság, környezettudatosság, biztonság
- Társadalmi és nemzeti felelősségvállalás a NATÚRPARK LAKOSSÁGÁBAN
- Az üzleti élet, HELYI VÁLLALKOZÁSOK felelősségteljes működése
- Vállalkozóbarát környezet kialakítása az Írottktő Natúrpark területén
- Mérhetően eredményes Írottktő Natúrpark marketing, márkamenedzsment és értékesítés-ösztönzés alkalmazása
- Hosszú távú, kiszámítható finanszírozás megteremtése a turizmusmarketinggel foglalkozó szervezet(ek) számára
- NATÚRPARKBARÁT szolgáltatások kiterjesztése
- Belföldi turizmus és értékesítés-ösztönzés
- Nyitás új küldő országok felé (CSEHORSZÁG, OROSZORSZÁG, OLASZORSZÁG)
- Belföldi és nemzetközi elérhetőség, hozzáférhetőség javítása

A magyar vidék megerősítése, helyi gazdaság- és vidékfejlesztés a turizmus által országos szinten és az Írottktő Natúrpark területén

A nemzeti fejlesztéspolitikai célok között kiemelt hangsúlyt kap a vidéki térségek belső erőforrásainak, sajátos adottságainak kiaknázása. Az országos koncepció a turizmusfejlesztést ezen gazdaságfejlesztési megoldások egyik eszközének tekinti. A koncepcióban szereplő, az Írottktő Natúrparkot érintő fejlesztési javaslatok közül a legrelevánsabb: a vidéki területeken történő turizmusfejlesztést kiegészítheti a helyi termékek előállítása és értékesítése, a helyi hagyományok megőrzése és turisztikai termékelemekké fejlesztése, a gasztronómiai hagyományok felelevenítése. A helyi gazdasági tevékenységekbe bekapcsolódók számának növekedése magával hozza az elvándorlás mérséklődését is, elősegítve a családok, kisebb közösségek, mikro- és kisvállalkozások boldogulását.

Az ország egyedi adottságai az épített és szellemi örökségre alapozott kulturális, fesztivál- és rendezvény-, valamint vallási turizmus mellett a természeti értékek turisztikai hasznosításában az ökoturizmus kínálatában jeleníthető meg leglátványosabban. Az aktív turizmus különböző válfajai kiváló élményelemekkel egészítik ki az itt-tartózkodást, valamint bővítik a szabadidő-gazdaság bevételeit. Ahhoz, hogy a magyar vendéglátás megfeleljen a hazai és nemzetközi elvárásoknak, más országokhoz hasonlóan, jó minőségű, helyben, közvetlen

környezetben, illetve Magyarországon termelt nyersanyagok szükségesek. Az élelmiszer-nyersanyagok területén ma nem működik hiteles eredetvédelem, nincs komoly minőséggarancia-rendszer, hiányzik az erőteljes ösztönzés jó minőségű termékek előállítására, pedig természeti adottságaink kimagaslóak kiváló minőségű élelmiszerek termelésére.

Az Írott-kő Natúrparkért Egyesület alapszabályában megfogalmazott misszió - a természeti és kulturális örökség megőrzése, bemutatása, új értékek teremtése - teljes összhangot mutat az országos fejlesztési irányvonalakkal: a hagyományok, a kulturális örökség és kézművesség, valamint egyedülálló természeti értékeinket - a turisztikai kínálat bázisaként - megőrzését minden turisztikai fejlesztésnél előtérbe kell helyezni.

1.2 Illeszkedés a Magyarországi Natúrparkok Fejlesztési Koncepciójához

A natúrparkok szakmai tevékenysége az országos fejlesztési koncepció szerint négy vagy több alappillér mentén határozható meg: 1. a természeti és kulturális örökség védelme; 2. környezeti nevelés, szemléletformálás; 3. vidékfejlesztés; 4. turizmus és rekreáció.

A natúrpark a természeti és kulturális örökséget középpontba helyező, a helyi közösségek (önkormányzatok, társadalmi szervezetek, gazdálkodó szervezetek és az érintett lakosság) összefogása eredményeként létrejövő tájszintű terület- és vidékfejlesztési együttműködés. A natúrparkok a helyi tudás, kultúra és gazdaság, kiemelt helyen az ökoturizmus, illetve a helyi közösségek fejlesztésével hozzájárulnak:

- o az érintett terület természeti és kulturális örökségének, nevezetességeinek, természeti értékeinek, kultúrájának megőrzéséhez és fejlesztéséhez;
- o a környezeti szemlélet formálásához;
- o a táji identitás és a táj iránti fogékonyság erősítéséhez;
- o a foglalkoztatás bővítéséhez;
- o a lakosság életminőségének javításához;
- o a tudatos, összehangolt térségi vidékfejlesztéshez³

Az Írott-kő Natúrparkért Egyesület szerteágazó tevékenységi körének jelentős része köthető a 4. pillérhez – Turizmus és rekreáció: a Natúrparkhoz tartozó településeken a tájat, természeti és kulturális adottságokat, egyedi értéket hangsúlyozó turisztikai kínálat létrehozása, a pihenést elősegítő termékfejlesztés, és turisztikai értékesítés ösztönzése mind-mind az egyesület feladataihoz tartozik megalakulása óta.

Az MNSZ által összeállított koncepcióban megfogalmazott magyarországi natúrparkokra szabott célok - vonzó, a természettel és tájjal összehangolt rekreációs lehetőségek kialakítása; fenntartható turisztikai fejlődés elősegítése – valamint a turizmusfejlesztési feladatok - pihenő- és aktív turisztikai infrastruktúra létrehozása; célcsoportokra szabott pihenési és természeti élménykínálat; együttműködés turisztikai szervezetekkel és szolgáltatókkal – az Írott-kő Natúrparkért Egyesület közel 20 éves tevékenységével 100%-os átfedést mutat: a hangsúly a termékek minőségi fejlesztésén, a kínálati elemek bővítésén, egyedi, új termékek megjelenésén van.

Az Írott-kő Natúrparkért Egyesülethez köthető turisztikai fejlesztések folyamán kiemelt szereppel bírnak a következők:

³ Magyar Natúrpark Szövetség: Magyarországi Natúrparkok Szakmai Koncepciója, Budapest (2015.)

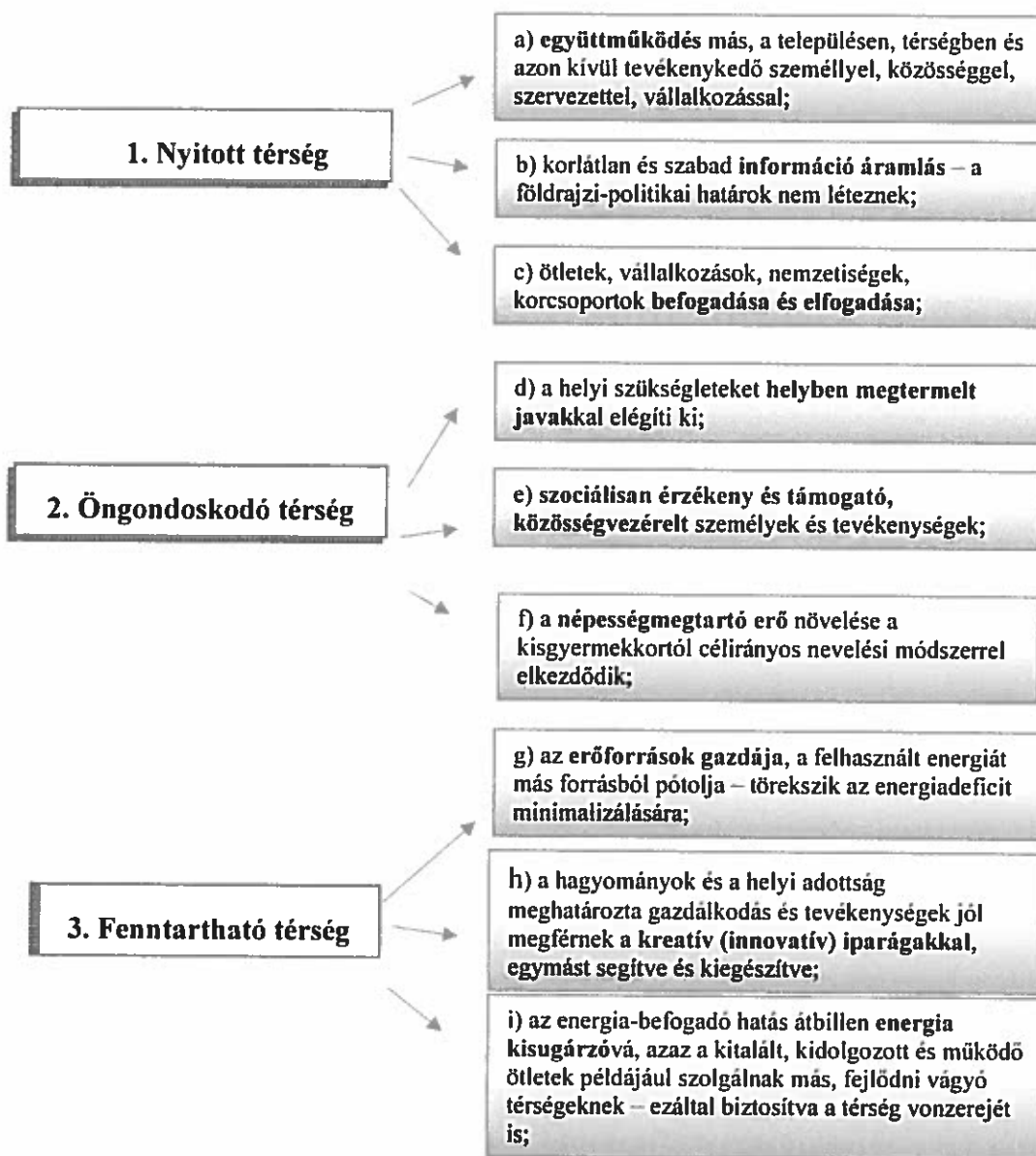
- környezettudatos, fenntartható térségfejlesztés
- helyi termékek, védjegyek: natúrparki termék – a helyi termékek előállítása és értékesítés-ösztönzés (Elismert termékek – Natúrparkbarát Helyi Termékek)
- natúrpark brandépítés

2.3 Illeszkedés térségi stratégiákhoz

2.3.1 Írott-kő Program

A 2014-ben elkészült **Írott-kő Programban** megfogalmazott cél, hogy az Írott-kő Natúrpark térsége elérje az alább megfogalmazott állapotot, majd törekedjen folyamatos megújulására is.

„Nyitott, öngondoskodó és fenntartható térség”⁴

⁴ Promen Tanácsadó Kft.: Írott-kő Program - Vízión alapú Fejlesztési Stratégia (2030) 2014

Az Írott-kő Programban megfogalmazásra kerültek a térség fejlesztési irányai, a környezeti nevelési feladatok ellátása mellett, a turizmus ösztönzése és minőségi fejlesztése, valamint *A helyi termék előállítás rendszerének kialakítása és fenntartása* pontokban részletezett tervek és beavatkozási területek élveznek prioritást az Írott-kő Natúrparkért Egyesület céljainak megvalósításakor:

- a) **a meglévő akciók, szolgáltatók piacra jutási lehetőségeinek** bővítésével (a kínált vonzerők és szolgáltatások – mint pl. a kőszegi vár és hozzá kapcsolódó programok, a natúrpark létesítményei, a kerékpárútvonalak, borturisztikai vendéglátóhelyek, a szálláshelyek, stb. – csomagokká való alakítása és folyamatos népszerűsítése a szelíd- és kulturális turizmus iránt érdeklődők körében a megyén belül és azon túl is),
- b) **a meglévő értékekre és vonzerőkre épülő, támaszkodó új turisztikai attrakciók kifejlesztésével és népszerűsítésével** (pl. élményporták körének bővítése a teljes térségben, a horgász-, lovas, gyógyturizmus és kerékpáros turisztikai lehetőségek, valamint a gasztronómiai és borturisztikai programcsomagok számának bővítése, összekapcsolása – komplex programok kialakítása, helyi termékpiacok szervezése és rendszeres tartása, a gasztronómiai különlegességek erősítése pl. jellegzetes táji gyümölcsök, zöldségek feldolgozása és helyi „hungarikumként” való promótálása),
- c) **az Írott-kő Natúrpark branddé alakítása**, a kommunikáció, a fejlesztések és a meglévő vonzerők, szolgáltatások egységes natúrparkos jellegének kialakítása és fenntartása
- d) **a helyi természeti, mezőgazdasági és egyéb adottságoknak megfelelő növényfajták termesztésének** (gomba, gesztenye, alma, körte, szőlő, gyógynövények, kerti zöldségfélék) és **állatfajták tartásának** (szarvasmarha, kecske, hal), valamint **helyi kézműves termékek előállításának és a helyben való feldolgozás, eladás** ösztönzése
- e) **a helyi termékek előállítása, feldolgozása iránt érdeklődő vállalkozók** (gazdálkodók, szociális vállalkozók, természetes személyek, őstermelők, stb.) számára **képzések, szemléletformáló akciók és tanácsadások szervezése**, a tevékenységükkel kapcsolatos új információk folyamatos biztosítása, a hasonló érdeklődésű személyek, szervezetek összekapcsolása **közösségformáló programok** segítségével.

2.3.2 Jövőkép és fejlesztési koncepció

A 2013-ban az osztrák-magyar IGEN projekt keretében elkészült **Jövőkép és fejlesztési koncepció (2014–2019)** a magyar Írott-kő és az osztrák Geschriebenstein Natúrpark együttműködési lehetőségeit, lehetséges fejlődési irányait taglalja kiélezve a környezetvédelem, turizmus területén. A célok megvalósítására több síkon kerültek kidolgozásra fejlesztési javaslatok: egyfelől állandó, folyamatosan ismétlődő feladatok tekintetében, másfelől konkrét fejlesztési projektek formájában, harmadrésről a konkrét szervezetfejlesztési megoldások tekintetében. A koncepcióban megfogalmazott turizmusfejlesztési feladatok (pihenés és fenntartható turizmus) közül a legrelevánsabbak:

- Bakancsos, kerékpáros és lovas turizmus fejlesztése
- Jól összefogott kínálat széles körben meghirdetve
- Komplex szolgáltatáscsomagok kidolgozása – értékesítési lehetőségek megteremtése
- Szorosabb együttműködés más turisztikai szereplőkkel - a tartózkodási idő növelése
- Erőteljes, együttműködésen alapuló, egy irányba mutató, széles körű marketing
- Lobbi az infrastrukturális fejlesztések mellett
- Turisztikai attrakciók folyamatos karbantartása, újabb attrakciók generálása, létrehozásának elősegítése

2.3.3. Vas megyei turisztikai koncepció

A Vas megyei Önkormányzati Hivatal megbízásából a Vas megyei Kereskedelmi és Iparkamara szakemberi készítették el a megyei koncepciót, melynek összeállításában a Vas megyei Turizmus Szövetség tagjainak szakemberei is tevékenyen részt vettek.

A megyei vízióban megfogalmazott célok egy hármastengely – egészség, minőség, egyediség – hangsúlyozása (Vas megyei márka) mentén érhető el.

A megyei koncepcióban az Írott-kő Natúrpark országosan elismert, kedvelt turisztikai célterületként szerepel, amely szelídturisztikai szempontból kiváló fejlesztési potenciált rejt magában. Az Írott-kő Natúrpark a megye egyik olyan térségét képviseli, amelyben az érintetlen természet, a biodiverzitás, a testi, lelki feltöltődés, a természetben való mozgás és kikapcsolódás lehetőségei adóttak.

A bakancsos turizmus két kiemelkedő megyei célpontjaként a koncepció szintén az Írott-kő Natúrparkot és az Őrség területét határozza meg, kiemeli az alpannoniai határon átnyúló kezdeményezését is. A kőszegi kistérségben egyik legjelentősebb szereppel bír a kulturális (örökség) turizmus, melyet a koncepcióban a turizmus legdinamikusabban fejlődő ágaként jellemez, mely egyre inkább a specializáció felé halad. A turisták nem csupán kalandot keresnek, hanem kultúrát, történelmet, régészetet, és nem utolsósorban kapcsolatot a helyi lakossággal.

Térségünk táji adottságai a lovas turizmus számára is kiválóak, amely még számos kiaknázatlan lehetőséget rejt magában: a turisztikai kínálat színesítésére spontán gyarapszik a lovaglási lehetőséget is biztosító szálláshelyek, vendéglátóhelyek száma, illetve létesülnek az elsődlegesen lovaglásra, túralovaglásra szakosodott lovas tanyák, lovardák, többek között Cákön is lovas centrum kialakítása valósulhat meg még a 2016-os esztendőben.

A koncepció Kőszeg és az Írott-kő Natúrparkot érintő jelentősebb fejlesztési javaslatai:

- Megyei nagyrendezvények tematikus hálózatba fejlesztése. Sport, kulturális, vallási, gasztronómiai rendezvényláncok támogatása, Egészség – Élmeny fokozása, kapuvá fejlesztése
- Vízitúra bázisok, további horgászpontok kiépítése a kerékpáros útvonalak bekapcsolásával, ezek Élmenykapuvá való fejlesztése (Gyöngyös patak mentén)

- Elsősorban a vonatközlekedéshez köthető kerékpáros (e-bike) szolgáltatások fejlesztése. (A fő közlekedési csomópontokon, lehetőleg információs irodáknál zárt, fedett és őrzött kerékpártárolók, töltő- és szervizpontok)
- A közeli repterek, nagyvárosok (mindenekelőtt Bécs) átszállás nélküli, rendszeres elérése, akár innovatív megoldással, „zöld” buszhálózattal
- Tematikus utak fejlesztése, amelyek lelki, testi és kulturális feltöltődést nyújtanak az ide látogató egészségre vágyó turista számára

3. HELYZETELEMZÉS

Nemzetközi turisztikai kitekintés

A 2015-ös év immár a hatodik volt a sorban, amely alatt az európai turizmus növekedni tudott. Az UNWTO előzetes adatai szerint Európában 5%-kal növekedett a nemzetközi turistaérkezések száma, összesen 609 millió turistaérkezést regisztráltak. A biztonsági kockázatok ellenére a turisták áramlása Európába továbbra is növekvő ütemű. A szakértői előrejelzések szerint 2016-ban várhatóan további 3,5–4,5%-al bővül az európai turizmus. 2015-ben szinte minden az ETC számára adatot szolgáltató európai országban növekedés volt megfigyelhető a vendégszámokban, azonban a legtöbb desztináció esetében ez nem járt együtt a vendégéjszakák hasonló mértékű növekedésével. Tehát bár több turista érkezett, az utazások hossza sok esetben lerövidült.

A 2008-bant kirobbant gazdasági válság ellenére már 2012-ben is a turistaérkezések száma az előzetes adatok alapján meghaladta az egymilliárdot (1035 millió nemzetközi turistaérkezés). A növekedési ütem (+4,0%) közel azonos az UNWTO 2010 és 2020 közötti évtizedre vonatkozó hosszú távú előrejelzésének éves átlagával (+3,8%). A nemzetközi turistaérkezések tekintetében a 10 legjelentősebb desztináció: Franciaország, USA, Kína, Spanyolország, Olaszország, Törökország, Németország, Egyesült Királyság, Oroszország, Malajzia.

A turizmusban a világ legnagyobb részesedéssel bíró, legérettebb desztinációja Európa, de a kontinens részesedése a küldőpiacok saját régiójukon kívüli utazásaiból folyamatosan csökken. Az európai alrégiók teljesítményében nagy különbségek tapasztalhatók. Az európai érkezések 20,9%-át (111,6 millió érkezést) adó Közép- és Kelet-Európa 7,5%-os növekedése nagyban köszönhető a feltörekvő országok kiemelkedő szereplésének. Észak-Európára (65,7 millió érkezés, +1,9%), illetve Dél-Európára és a mediterrán térségre (190,7 millió érkezés, +2,0%) lassú növekedés volt jellemző az eddig rendelkezésre álló adatok szerint. Nyugat-Európában 3,2%-os növekedést regisztráltak, ezzel az érkezések száma ott elérte a 166,7 milliót előzetes adatok szerint.

A turizmus jelentősége Magyarországon

A turizmus Magyarországon jelentős mértékben járul hozzá a gazdaság élénkítéséhez és a munkahelyteremtéshez. A turizmus szatellit számlái szerint 2007-ben a turizmusban közvetlenül foglalkoztatottak száma 323 ezer fő volt. A multiplikátorhatást figyelembe véve a munkahelyek körülbelül 13%-át (mintegy 500 ezer munkahelyet) közvetlenül vagy közvetve a turizmus generálja. A Magyar Nemzeti Bank adatai szerint 2012-ben a turizmus a Magyarországra látogatók költségéből származó devizabevételek révén 3,8 milliárd euróval (1090,6 milliárd

forinttal) javította a fizetési mérleg egyensúlyát. A szolgáltatás-külkereskedelem bevételi oldalának 23,8%-át a turizmus adta. 2012-ben a Magyarországra látogató külföldi és a belföldi turisták költsége összesen 1148,2 milliárd forint volt, amiből mintegy 244,1 milliárd forint áfa bevétel keletkezett. A KSH adatai szerint a Magyarországra látogató külföldiek turisztikai célú költsége 2012-ben 809,1 milliárd forint volt. Ugyanebben az évben a magyar lakosság turisztikai célú (többnapos) belföldi utazásra 257,7 milliárd forintot költött. A Magyar Turizmus Zrt. saját kutatási eredményein alapuló becslés szerint 2012-ben az egynapos (turisztikai célú) belföldi utazásokra fordított becsült összeg 81,4 milliárd forint volt, így a magyar lakosság belföldi utazásokra fordított összes kiadása 339,1 milliárd forintba becsülhető. A külföldi vendégforgalom alakulását számos külső tényező, elsősorban az egyes országokban elhúzódó gazdasági nehézségek, valamint az extrém környezeti események kedvezőtlenül, a kedvező ár-érték arány, az újra javuló légi összeköttetés kedvezően befolyásolták. A belföldi vendégforgalom alakulása esetében a várható negatív hatások megegyeztek a külföldi vendégforgalomnál tapasztalhatóval, ám erőteljesebben jelentkeztek.

A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 2012-ben az európai küldőországok közül a belga, a brit, a cseh, a finn, a holland, a horvát, az ír, a lengyel, a lett, a német, a norvég, az olasz, az orosz, a román, a spanyol, a svéd, a szerb, a szlovák, a szlovén, a török és az ukrán vendégéjszakák száma a magyarországi kereskedelmi szálláshelyeken bővült. A nemzetközi (IPK) adatokkal összehasonlítva látható, hogy Magyarországon jellemzően hasonló tendenciák érvényesülnek, mint összességében Európában.

2014-ben a külföldi turisták száma 13,233 M fő (2013-hoz képes + 14%), egynapos turisták száma 5,485 M fő, (+18.5 %), a többnapos turisták száma 7,748 M fő (+11,1%). A többnapos belföldi turisták száma 11,334 M fő (+3,4%). A kereskedelmi szálláshelyek forgalma 2014-ben 9,526 M fő (+7,2%), vendégéjszakák száma 24,199 M éj (+5,4%), átlagos tartózkodási idő 2,5 éj (-1,7%). A vendégéjszaka megoszlás vizsgálatánál kitűnik, hogy a szállodák dominálnak (74%), a szálláshelyek foglaltsága a 2013-as évhez képest 5,4 %-os emelkedést mutatott.

2014-ben a kereskedelmi szálláshelyek külföldi vendégéjszakáinak 60,1%-át a Budapest-Közép-Dunavidék régióban, 14,7%-át a Balaton régióban regisztrálták. A magyarországi turizmust földrajzi koncentráció jellemzi: az összes vendégéjszaka 69,1%-a a Budapest-Közép-Dunavidék, a Balaton és a Nyugat-Dunántúl régióban realizálódott. Belföldi turizmusunkra kevésbé jellemző a földrajzi koncentráció.

2015-ben a vendégéjszakák szempontjából a leglátogatottabb magyar települések az alábbiak voltak: Budapest, Hévíz, Hajdúszoboszló, Siófok, Bük, Balatonfüred, Zalakaros, Sárvár, Eger, Debrecen (2014-ben Budapest, Hévíz, Hajdúszoboszló, Siófok, Bük, Balatonfüred, Sárvár, Zalakaros, Sopron, Eger).

Politikai/gazdasági elemzések alapján a turizmus fejlődése mára a magyar gazdaság húzóágazatává vált. A turizmus bevétele jelenleg a bruttó hazai termék (GDP) csaknem 9 %-át adja, illetve szerepe a foglalkoztatásban is kimagasló: az ágazat foglalkoztatja a munkavállalók több mint 11 százalékát.

Magyarország, mint turisztikai úti cél imázsa

Magyarország, mint turisztikai desztináció külföldön egyelőre nem rendelkezik egységes imázssal, és az országon belüli legfontosabb desztinációk (Budapest, Balaton) sem képviselnek nemzetközileg jól definiálható márkát. A márkaépítés és az utazást megelőző tájékoztatás szerepét jelzi, hogy tapasztalataink szerint Magyarország, mint úti cél megítélésében nagy a különbség azok között, akik még nem jártak Magyarországon, illetve akik már jártak itt: utóbbiak véleménye lényegesen pozitívabb.

A marketingnek, kommunikációnak, brandépítésnek kiemelt jelentősége van a magyar gazdaság ekkora részesedését biztosító húzóágazatában. Belföldön a Magyar Turizmus Zrt. a stratégiai termékek közül elsősorban az aktív/ökoturizmus, fesztiválok/kultúra, vízparti turizmus/egészségturizmus termékek piacra segítésére fókuszál. Célja olyan akciók, kampányok, kiállítások megvalósítása, ahol a gasztronómiai eseményeket, eladáshelyi akciókat turisztikai akciókkal lehet bővíteni és fordítva. Fontos, hogy a potenciális utazókat közvetlenül megszólító marketingtevékenységben, beleértve az értékesítés-ösztönző taktikai és regionális kampányokat, minél szélesebb alapokon, a szakmai szereplők szorosan együttműködjenek. A brandépítés lényeges eleme a folyamatos, egymásra épülő kommunikáció. A belföldi turizmus fontos szerepet játszik az ágazat stabilitásában: kisebb a földrajzi koncentrációja, mint a beutazó turizmusé, így olyan régiókban is munkahelyeket biztosít és megélhetési lehetőségeket teremt a kis- és középvállalkozások számára, ahol kisebb a beutazó turizmus jelentősége. A régiók többségében a belföldi turizmus időbeli koncentrációja, azaz szezonaritása is mérsékeltebb. Az egyenletesebb kereslet természeti és kulturális értékeink megőrzéséhez is hozzájárul a fenntartásukat szolgáló bevételek révén. Fontos emellett megemlíteni, hogy a turisztikai kereslet belföldön tartásával a magyar lakosság utazásra szánt kiadásai belföldön maradnak. A belföldi forgalomban egyre nagyobb arányú a Széchenyi Pihenőkártya felhasználása, melynek további ösztönzése kiemelt feladat. Az elfogadóhelyek több mint 80 %-a vidéken van, így elsősorban vidéken generál forgalmat, eredményez munkahelybővítést a kártyaprogram. A SZÉP-kártya kedvező hatása, hogy segít oldani a vendégforgalom Budapest centrikusságát és szezonaritását, ugyanis különösen az elő- és utószezon hónapokban jelentősebb a felhasználása. Fontos a tavaszi és őszi időszakokban is olyan „megarendezvényeket” tartani, melyek révén a kulturális turizmus önálló utazási motivációt jelent és fontos ennek promóciójára koncentrálni. A Magyar Turizmus Zrt. a magyar turisztikai célpontok, a magyar gasztronómia és a magyar agrártermékek közös népszerűsítését tartja célravezetőnek. Tevékenységével a magyar turisztikai ágazat, a magyar agrárium és élelmiszergazdaság esélyeinek növelésével erősíti a hazai vállalkozásokat, segíti szereplőinek piacra jutását és javítja a nemzetgazdaság teljesítményét.

A turizmust sok tényező befolyásolja, és nagyon gyorsan reagál: érzékeny a gazdasági helyzetre, a környezeti kérdésekre, a szélsőséges időjárás változásaira, a kulturális különbségekre, a politikai instabilitásra, terrorfenyegetettségre, demográfiai változásokra. A fogyasztói trendek folyamatosan változnak, de megállapítható, hogy az utazási tapasztalatokkal együtt jár az élményszerzés, s az utazó/fogyasztó mindig több élményre, mélyebb benyomásra vágyik.

Átalakítja a jövő turizmusát a népességnövekedés, a növekvő átlagéletkor, a háztartások megváltozott szerkezete és a migráció (Európai Utazási Bizottság és a Turisztikai Világszervezet „Demographic change and tourism” című tanulmánykötete).

A kínálati piac 2015-re keresleti státuszba fordult. Az előrejelzések szerint 2030-ra 8,3 milliárd főre gyarapodik a Föld népessége, miközben a világ nagy részében nő az átlagéletkor, a háztartások és a családok szerkezete egyre változatosabb, a migráció pedig átrajzolja a társadalmak arculatát. Mindez megváltoztatja a turisták „típusait”, azt, hogy honnan érkeznek és hová utaznak, az általuk keresett szállástípusokat és tevékenységeket egyaránt.

Három fő trend vázolódik fel: így a népességnövekedés és az átlagéletkor növekedése, a háztartások és az együtt utazók változó összetétele, valamint az országon belüli és országok közötti migráció. E meghatározó tendenciák mellett nem hagyhatók figyelmen kívül az értékekben, attitűdökben és életstílusban bekövetkező változások sem (MTZRT).

A fejlett országokban növekvő átlagéletkor miatt még jobban figyelni kell az idősebb turisták igényeire. A fejlődő országok turistái viszont általában fiatalabbak, mint a fejlett országoké, és így igényeik is nagyban eltérnek. Az idősebb turisták az úti cél kiválasztása során számos olyan szempontot figyelembe vesznek majd, amire fel kell készülni. A Föld lakosságának (és a gazdasági erőkné) megváltozik az eloszlása, és ezzel párhuzamosan nő az Európába érkező ázsiai turisták szerepe. Érdemes szem előtt tartani az ő eltérő kulturális és vallási igényeiket is. A tanulmány szerint nő a városokban élők száma, akik pedig gyakrabban utaznak a vidéken élő embereknél. A fejlődő országok városaiból érkező turisták ezzel szemben eleinte inkább városi élményeket keresnek, ahogy azonban egyre tapasztaltabbá válnak ők is, igényeik is diverzifikálódnak majd. A közelmúltban jelentősen nőtt az Európába irányuló migráció mértéke, és ez a tendencia folytatódni látszik – csakúgy, mint az Európán belüli migráció jelensége. A gazdasági okok miatt bevándorló lakosság viszonylag szegény, és az ennek megfelelő utazási lehetőségeket keresi. Lesz azonban egy nem elhanyagolható méretű, jómódú, az európai pénzügyi központokban dolgozó, vagy gyermekeit Európában taníttató kisebbség, amely viszont a prémium termékeket keresi majd.

A magyar lakosság belföldi utazásai 2015-ben:

- A magyar lakosság fele vesz részt többnapos belföldi utazáson, 2015-ben 15,3 millió ilyen utazást tettek (2014-ben 37% 1–3 éjszakás utazáson, 26%-a ennél hosszabb utazáson, összességében a lakosság közel fele vett részt valamilyen többnapos belföldi utazáson).
- Az előző évhez képest 2015-ben 2,7%-kal nőtt a magyar lakosság által tett többnapos belföldi utazások száma, ami így megközelíti a 15,3 millió utazást.
- Az utazások leggyakoribb motivációja a rokonok, barátok, ismerősök meglátogatása, valamint a szórakozás, pihenés, üdülés, sport (turisztikai motivációjú utazások 48,7%), üdülés-szórakozás-pihenés (38,8%). A szabadidős turisták száma 3,4%-os, az üzleti turistáké pedig 0,5%-os növekedést ért el.
- A többnapos belföldi utazásokhoz kapcsolódó kiadások 4,4%-kal növekedtek és elérték a 307,4 milliárd forintot (2014-hez képest 4,4%-os növekedés). A fajlagos

(1 fő/nap) költség a többnapos belföldi utazások során 4960 forint (+3,4%) volt. A legnagyobb fajlagos költség az egészségturizmus (9484 forint), valamint a kulturális rendezvény, sportrendezvény meglátogatása motivációval utazókat (6997 forint) jellemezte.

- A legtöbb időt a Balaton régióban töltötték el, a legtöbb utazás is ebbe a régióba történt (2015-ben 14,6 millió napot töltöttek itt a magyarok, 2,4%-kal kevesebbet, mint 2014-ben. A második „helyezett” a Budapest–Közép-Dunavidék régió 10,4 millió nappal, 2015-ben az ebben a régióban töltött idő 7,8%-kal kevesebb volt, mint 2014-ben. A dobogó harmadik fokára Észak-Magyarország került 7,3 millió (-0,5%) nappal. Az átlagos tartózkodási idő a Balatonnál (5,2 nap) és a Tisza-tónál (4,0 nap) volt a leghosszabb. **Az egy fő egy napjára jutó költség a Nyugat-Dunántúlon (6461 forint) és a Balatonon (6298 forint) volt a legmagasabb.**

- A belföldi utazók többsége ismerősöknél vagy szállodában száll meg (52,2%), szállodát 25,0%-ban (2014-ben 23,2%), saját nyaralót, házat 9,9%-ban vettek igénybe (2014-ben 10,2%).

- A különböző motivációval utazók között kisebb eltérések figyelhetők meg az igénybe vett szálláshelyek tekintetében:

- a szórakozás, pihenés, üdülés, sport motivációval utazók elsősorban szállodában és saját nyaralóban,
- az egészségük megőrzése miatt utazók túlnyomó többsége szállodában és panzióban,
- az üzleti céllal utazók is szállodában és panzióban,
- a kulturális vagy sportrendezvényre utazók rokonoknál, barátoknál, ismerősöknél, illetve szállodákban szállnak meg.

A legnépszerűbb közlekedési eszköz a személygépkocsi (szgk., motor, lakóautó 76,3%, autóbusz 12,7%, vasút 10,5% (2014-hez viszonyítva közel 1%-ot csökkent)

Magyarország turizmusa a TOP európai úti célok között

A nemzetközi turizmusban legjelentősebb európai úti célok közül Magyarországon regisztrálták a legnagyobb növekedést a nemzetközi turistaérkezések számában (UNWTO) a 2015-ről rendelkezésre álló előzetes adatok szerint. A World Tourism Barometer szerint a világon 4,4 százalékkal, Európában 5,1 százalékkal, a kelet-közép-európai régióban 6,6 százalékkal, Magyarországon pedig 19,1 százalékkal nőtt a nemzetközi turistaérkezések száma 2015 első háromnegyed évében. A 19,1%-os növekedés azt jelenti, hogy Magyarországon több mint a világszerte négyszeresével nőtt a nemzetközi turistaérkezések száma (MTZRT) Az UNWTO TOP 50-es listáján szereplő Európai országok közül a második legnagyobb növekedést (13,3%) Szlovákiában mérték, a bronzérmes pedig Írország lett 12,8%-kal. Csehországban 8,5, Ausztriában 6,4, Lengyelországban pedig 5%-os bővülés volt a vizsgált időszakban a nemzetközi turistaérkezések számában. A nemzetközi turisztikai bevételek vonatkozásában is kimagasló teljesítményt, (dollárban számítva) több mint 7%-os növekedést ért el Magyarország. Abszolút értékben a Magyarországra érkező többnapos látogatók száma 11,0 millió fő volt 2015 első háromnegyed évében, akik 95,6 milliárd forintot (forintban számítva +15,2%) költöttek itt a vizsgált időszakban.

Bármily nemzetközi, politikai és egyéb viharok sújtották is hazánkat – jó esélyünk van arra, hogy a következő években is új rekordot könyvelhessünk el Magyarországon.

Utazási kilátások

Az MT Zrt. szerint a turizmus világtrendjei, valamint az utazási szokások és igények változása kifejezetten kedveznek a magyar turisztikai kínálatnak: a többszöri, rövid utazások trendje például a budapesti városlátogatásoknak, az európai demográfiai trendek pedig az egészségturizmusnak teremtenek jó lehetőségeket.

3.1 Visszatekintés: a turizmus helyzetének alakulása

3.1.1. Történelmi áttekintés

A Kőszegi-hegység magas helyei, erdőségei, tiszta levegője hazai viszonylatban már a 19. század második felében sokakat csábítottak turizmusra. Kőszeget, az Írottkőt, Borostyánkőt, az Óházat és az Ausztriához tartozó környékbeli települések várait, fürdőit és egyéb látványosságait már 1891-ben kiadványok említik. 1888-ban a 134 tagot számláló Magyarországi Kárpát Egyesület Vasvármegyei Osztálya kiépített, útjelzőkkel, esőbeállókkal, padokkal is felszerelt turistaút-rendszert alakított ki, melynek tagja volt egyebek mellett Kőszeg is. 1891-ben az Egyesület szervezésében avatták fel az Írottkő-kilátót, a megyében a semmiből indulva meghonosították a turizmust, a terület megismertetése érdekében intenzív „marketing” tevékenységet folytattak és megteremtették a szervezett turizmus alapjait. Ekkorra datálható az egészségturizmus (Tarcsafürdő, Kőszeg klimatikus adottságai), az ökoturizmus és a kerékpáros turizmus kezdete is. A város főterén üzemelő Strucc és Fehér-ló szállodák, 8 további fogadó, valamint a működő három kávéház és számos vendéglő jelentős vendégforgalmat realizáltak. Korabeli cikkek szerint Kőszeget ekkor évente közel 3.000 turista kereste fel. A városban kaszinó és színház működött. A 20. század elején bekövetkező gazdasági válság a turizmust sem kerülte el, a vendégforgalom csökkent, a vállalkozások többsége tönkrement. Kőszegen Idegenforgalmi Bizottság alakult, felmérték a város turisztikai kínálati elemeit és adottságait, erős propagandatevékenységet kezdtek, megteremtették a mai fizetővendéglátás feltételeit. Az intenzív munka aránylag rövid időn belül eredményt hozott: a fővárosból, Bécsből, de Romániából, Németországból és Svédországból családok százai kezdtek érdeklődni Kőszeg és vonzáskörzete iránt, kialakult az üdülőturizmus.

A város életében mindent átfogó változást hozott a Trianoni békeszerződés megkötése. Nyugat-Magyarország egy része (a Kőszegi erdőből 1200 holdnyi) Ausztriához került, a terület piackörzetének jelentős részét elvesztette, a turizmus felértékelődött, a gazdaság lehetséges kitörési pontja lett. **A civil egyesületek és város vezetése célul tűzte ki az üdülővárossá, klimatikus gyógyhellyé minősítést.** 1923-ban megnyílt a városi fürdő, a magánszemélyek fokozódó beruházási kedve a vendéglátásra koncentrálódott, a turizmus fellendült. Bár a 30-as évek gazdasági válsága itt is éreztette hatását, a turizmus

második aranykorát 1933-44 között élte. A város erőfeszítései révén Kőszeg 1932-ben például minimum 20 ezer vendéget fogadott. Nagyrendezvények, intenzív marketingmunka, beruházások jellemezték a tudatos tevékenységet. 1933-ban turizmus stratégia és intézkedési terv készült, melynek fókuszában ismét a klimatikus adottságok, az egészséges levegőre alapozott gyógyhely jelleg állt. 1937-ben átadták a Hörmann-forrás melletti idegenforgalmi központot és menedékházat, a következő évben kibővítették a Strucc Szállót (utóbbi 1943-ban 703 betérő és 2.214 szállóvendéget fogadott), két az OTI-val szerződésben álló szanatórium és honvédtiszti Gyógyház létesült. Hét tenispálya, 200 főt befogadni képes strand, síugró sánc és lesiklópálya is a vendégek rendelkezésére állt. Az 1934. évi BNV-n Kőszeg, mint „nyaraló- és iskolaváros” jelent meg, a szóhasználat szerint mint „kis Graz”.

1939-től a vendégforgalom csökkent, az országos nagyrendezvények elmaradtak, a korábbi beruházások immár szükségessé vált felújítása elmaradt, nagy gondot okozott a fürdő-felület hiánya és a kereskedelmi szálláshelyek színvonalának leromlása. A második világháborút követően csak igen kevesen gondolhattak több hetes nyaralásra, a gazdasági válság hatásai már a szektorban is érezhetőek voltak. Kőszeg és a Kőszegi-hegység turizmusa igazán az 50-es évektől lehetetlenült el. Határközeli helyzete miatt zárt övezetté vált, a határvédelmi bázisok átvették az egykori menedékházakat, a hegység nagy része még a helybeliek által sem volt látogatható. A turizmus csak a '60-as évek második felében kezdett újra szerveződni, de a háború után kialakult helyzetet máig sem heverte ki.

A Kőszegtől nyugatra fekvő Kőszegi-hegység területein 1980-ban megalakult a Kőszegi Tájvédelmi Körzet. (területe: 4200 hektár, ebből fokozottan védett terület: 550 hektár)

A 90-es években a város vendégei és az általuk eltöltött vendégéjszakák száma folyamatosan csökkent, bár a regisztrált vendégforgalom kb. ötszörösét tette ki a nem hivatalos, ún. fekete-forgalom. A regisztrált, csoportokat is fogadni tudó kereskedelmi szállásférőhelyek száma folyamatosan ingadozott, a szállodai férőhelyek száma csökkent, ugyanakkor a kimutatásokban gyakran nem szereplő vendégfogadást realizáló magánszállásadók és a kisebb panziók száma növekedett. Az átlagos tartózkodási idő az évtized végére mind a belföldi, mind pedig a külföldi vendégek tekintetében csökkent, a várost leginkább egy napos kirándulásokra érkezők, illetve a bevásárló-turizmusban résztvevők keresték fel. A hanyatlás okai között kell megemlítenünk természetesen egyfelől az egykori „nyugati határszél” varázs megszűnését, a világtérrel bevezetését, ugyanakkor a turizmus tudatos, Kőszeg turisztikai attrakcióira építő fejlesztésében a városvezetés sem vállalt jelentősebb szerepet, az infrastrukturális háttér egyre romlott, a hosszabb tartózkodást biztosítani tudó programokra, turisztikai termékfejlesztésre nem helyeztek hangsúlyt.

3.1.2. Az Írottkő Natúrpark területén megvalósult turisztikai fejlesztések 1997-től 2015-ig

1997-ben a Fertő-Hanság Nemzeti Park kezdeményezésére, valamint térségi összefogás eredményeképpen létrejött az Írottkő Natúrpark, melynek működési területe kezdetben Kőszeg város és Kőszeg-hegyalja területe volt. Létrehozásának

és működtetésének azóta is motorja az Írott-kő Natúrparkért Egyesület, amely 1997. április 17-én alakult meg. Az egyesület közhasznú szervezet, melynek a településfejlesztés, az épített- és természeti környezet védelme, a kulturális örökségek megóvása, a térségi turizmus fejlesztése és a város-marketing egyes kérdései is a feladatai közé tartoznak. Az egyesület célja az Írott-kő Natúrpark fejlesztésére vonatkozó elképzelések kidolgozása, egyeztetése: az érintett települések természeti és épített környezetének, idegenforgalmának és gazdaságának összehangolt fejlesztése; a natúrpark területén a környezet- és természetvédelmi nevelési és oktatási célkitűzések megvalósítása; továbbá az országhatáron átnyúló együttműködés keretei között az ausztriai Geschriebenstein Natúrparkkal való folyamatos és szoros kapcsolattartás, a fejlesztések összehangolása.

Egységes területe az ausztriai oldalon Rohonc, Léka, Markt Neuhodis és Unterkohlstätten községek határáig húzódik, míg a magyarországi részen - a Kőszegi Tájvédelmi Körzeten kívül - tizenhat település, nevezetesen Kőszeg, Bozsok, Cák, Kőszegdoroszló, Kőszegszerdahely, Velem, Peresznye, Ólmod, Kiszsidány, Horvátzsidány, Lukácsháza, Gyöngyösfalu, Nemescsó, Kőszegpaty, Pusztacsó, Csepreg közigazgatási területére terjed ki.

Az 1998-2002. közötti időszakban elsősorban Phare CBC és hazai pályázatok támogatásával elkészült a Natúrpark kerékpárút a Kőszegfalva - Kőszeg - Cák - Velem - Bozsok útvonalon, turisztikai kiadványok, térképek, információs táblák készültek illetve kerültek kihelyezésre. Megépült a kerékpáros pihenő Bozsokon és a Sátorverőhely Cákon, megújult a Hörmann-forrás, létrejött a Kőszeg-Vashegy borút, a Natúrbolt és a Kerékpáros Centrum, elkészült a Csillaghúr tanösvény, és első alkalommal került megrendezésre a Natúrpark ízei gasztronómiai fesztivál.

2002-ben megalakult az Őrségi Nemzeti Park, mely 2007-ig önállóan, majd egy évig a Fertő-Hanság Nemzeti Park részeként, 2008-tól ismét önállóan működik.

2003-tól intenzívebb marketingtevékenység kezdődött, turisztikai kiadványok jelentek meg 3 nyelven a natúrparkról, az egyesület turisztikai vásárokon vett részt, elkészült az információs torony a Fő téren és egy szlovén-magyar projekt támogatásával megnyílt a Kőszegi Borok Háza. A natúrpark településeken ökoturisztikai bemutatóhelyek (tanösvény, kiállítás) jöttek létre, elkészült „Az egészségturizmus lehetőségei a Kőszegi-hegységben” című, klimatikus gyógyhellyé nyilvánításhoz szükséges szakmai dokumentáció. Az egyesület parlagfű-mentesítési programot kezdeményezett, megkezdte az Autómentes Nap szervezését Kőszegen és a Natúrparkoló őszi rendezvénysorozatot.

Az Írott-kő Natúrpark területéhez tartozó Gyöngyösfalun 2006. július 8-án felavatott Holdfény Liget a térség egyik legvonzóbb turisztikai attrakciójává vált. A szolgáltatások a kezdetekhez képest mára átalakultak és jelentősen kibővültek, a „liget” 2011-re „az Alpokalja Kalandparkja” lett. Szolgáltatásaikat baráti társaságok és családok, valamint csoportok részére folyamatosan fejlesztik és bővítik. Öt fő területen kínálnak élményeket: kalandpark szolgáltatásai, táborok, tréningek, kirándulások, rendezvények.

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság az országban egyedülálló koncepcióval 2006-ban megalapította az 540 m² alapterületű Bechtold István Természetvédelmi

Látogatóközpontot Kőszegen. Az Európai Unió támogatással felépült látványos épületben olyan kiállítások látogathatók, melyek híven szemléltetik a környék jellegzetes élővilágát. Az interaktív kiállításon a gyermekek játékos formában ismerkedhetnek a természettel.

2008-ban megújultak a natúrpark információs táblái a Kőszegi-hegységben. LEADER projekt keretében sor került túravezető képzésre is.

A 2000-es évek elején készült el először a Kőszeg-kártya, majd 2008-ban az Írott-kő Natúrpark turistakártya, mely a térségben legalább 3 éjszakát eltöltő vendégeknek nyújt kedvezményeket. A 2013-ban átdolgozott, immár Írott-kő-Geschriebenstein Natúrpark Kártya névre hallgató, turisták részére kialakított, közel 40 turisztikai szolgáltatás igénybevételekor kedvezményt nyújtó kártya egyedisége, hogy a határ mindkét oldalán megtalálható natúrpark településeken érvényes és ingyenes.

A vendégekkel, turisztikai szolgáltatókkal való folyamatos kapcsolattartás mellett fontos a szolgáltatók képzése/továbbképzése, mely pályázati támogatottság segítségével valósulhatott meg 2007-2014 között. Ilyen pl. a német nyelvű, a számítástechnikai, a panziós-falusi vendéglátás, valamint natúrparki képzés, bormarketing előadássorozat, gyógy-és fűszernövény, valamint gombaismereti előadás sorozat, kosárfonó képzés. Az ismeretszerzésben fontos szerepet játszottak a külföldi (stájer, bajor), valamint a belföldi tanulmányutak, így lehetőség nyílt működő turisztikai szolgáltatókkal a tapasztalatcserére. A helyi és térségi látnivalók megismerése mellett nagy jelentősége volt a natúrparki tudatosság jegyében szervezett szemléletformáló tréningeknek is.

A Nyugat-dunántúli Operatív Program kiemelt projektjeként 2 milliárd 780 millió forinttal 2008-ban megkezdődött a Lukácsháza és Kőszeg közötti árvízi tározó megépítése, mely elsősorban Szombathely és a környékén lévő 6 település, valamint Kőszeg árvíz elleni védelmét szolgálja. A tározó 5,2 millió m³ vizet tud betározni árvíz esetén, és 145 hektár területen tartja vissza a vizet. A projekt keretében létrejött egy 25ha nagyságú tó is. A beruházás megvalósítása lehetőséget ad további fejlesztésekre a mai árterületen, tovább növelheti Kőszeg turisztikai vonzerejét is.

2009-ben az Írott-kő Natúrpark elnyerte a „Magyarország legjobban fejlődő ökoturisztikai térsége” kitüntetést, ennek alapján jogosult a „European Destination of Excellence” (Kiváló Európai úti cél) cím használatára. Az Európai Bizottság 2008-ban harmadik alkalommal írt ki pályázatot az ún. „European Destinations of Excellence”, azaz a „Kiváló Európai Desztinációk” témában. A projekt célja, hogy felhívja a figyelmet az európai turisztikai desztinációk értékeire, sokszínűségére, továbbá, hogy a turisztikai fejlesztéseiket a társadalmi-kulturális-környezeti fenntarthatóság elvei mentén végző desztinációk promócióját támogassa. A 2008/2009-ben indult program célja, olyan térségi turisztikai desztinációk, turisztikai együttműködések kiválasztása és díjazása, amelyek ökoturisztikai kínálatukat magas színvonalon mutatják be a turisták számára. A díjhoz kapcsolódóan a Magyar Turizmus Zrt. az egyesület marketing célú kiadásait támogatta, így készülhetett el az új szolgáltatói Kalauz.

A kőszegi történelmi belváros rehabilitációja és funkcióbővítő megújítása” című NYDOP-3.1.1/A-2f-2009-0003 számú pályázatról 2010 májusában érkezett végleges támogatói döntés, főösszege 658 millió forint volt (Kőszeg önrésze: 108 millió forint). A pályázat keretében megújult a történelmi belváros: régészeti feltárás, közterületek megújítása és utcabútorok beszerzése, városmakett és információs jelölések díszburkolatba, zöldterület felújítása, locsolóhálózat kiépítése, víz-, szennyvíz közmű csere, csapadékcsatorna, gázhálózat kiváltás, elektromos hálózat, díszvilágítás, térfigyelő rendszer. A pályázatban a Jurisics téren gazdasági funkciót ellátó épületek is megújultak (Virágudvar és Műhelygaléria, Boszorkánykonyha, Pont Ajándékbolt). Városi kötődést erősítő programok valósultak meg: „Több nyomon a városban” - Tematikus utak, „Mesélő házak” – Történelmi épületek, Belvárosi kulturális rendezvények szervezése (művészeti tábor, helytörténeti akadémia), Félhold és telihold – Kőszegi ostromnapok, 16. századi öltözködés, jelmezkészítés; kora újkori életmód a várban és városban (gasztronómia, régi mesterségek tanítása, képzési programok, szakmai előadások)

A város másik nagy volumenű pályázata a „Kőszeg Jurisics-vár turisztikai fejlesztése I ütem” NYDOP-2.2.1/B-2f-2009-0003 volt, melynek elnyeréséről szintén 2010 tavaszán érkezett hivatalos értesítés. Az 1010 millió Ft-os beruházás (Kőszeg önrésze 160 millió Ft) az alábbi tevékenységeket tartalmazta:

1. Jurisics vár központi épülettömbjének teljes megújulása
  - ✓ Régészeti- és felfeltárás
  - ✓ Külső-belső burkolatok felújítása, festése
  - ✓ Tető szükséges javításai
  - ✓ Padozatok cseréje, fűtés, világítás, vizesblokk
  - ✓ Új probatermek és raktárak kialakítása
  - ✓ Közművelődési funkciók kiköltöztetése
  - ✓ Központi egységes beléptetés kialakítása
  - ✓ Kávézó, játszó, ajándékbolt kialakítása
  - ✓ Kiállító terek növelése, kiállítások megújítása
  - ✓ Akadálymentesítés, lift beépítése
2. Turisztikai funkciók megújulása
  - ✓ Lovagterem felújítása, rendezvényterem
  - ✓ Múzeumi kiállítások teljes megújítása – Vas Megyei Múzeum Igazgatóság Alfa pályázata
  - ✓ Múzeumpedagógiai programok indítása
  - ✓ Lovagi lakomák helyszínének kialakítása
  - ✓ Ajándéktárgyak és arculat, honlap készítése
  - ✓ Történelmi díszletek, díszítőelemek beszerzése
  - ✓ Kiadványok, marketinganyagok készítése

2010-ben elindult a térség legnagyobb turisztikai projektje, az alpannonia®. Az Írott-kő Natúrparkért Egyesület az osztrák partnerekkel, valamint Kőszeg, Velem, Cák és Bozsok települések önkormányzataival, a Szombathelyi Erdészeti Zrt-vel és a Vas Megyei Önkormányzati Hivatallal partnerségben nyújtott be 2009-ben

Európai Unió pályázatát az Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 keretében. A projekt címe: alpannonia® - „Határon átnyúló Prémium Turistaút előkészítése és kialakítása Kőszegtől a Semmeringig és tovább a Joglland Waldheimat régióba”. A több mint 2 millió eurós nagyságrendű pályázat célja az alpannonia® túraútvonal turisztikai hasznosításának elősegítése, a meglévő természeti és kulturális adottságok megújítása, új látnivalók létrehozása, a Kőszegi-hegység befektetői vonzerejének növelése és idegenforgalmi profiljának erősítése volt. Az Írott-kő Natúrparkért Egyesület biztosította a magyar és osztrák partnerek közötti koordinációt, turisztikai vásárokon való megjelenést, kiadványok elkészítését, túrarendezvények szervezését, új tanösvények kialakítását a Kőszegi-hegységben, továbbá az alpannonia® túrajelzések felfestését és útbaigazító táblák elhelyezését. Az egyesület által létrehozott Élő Erdő tanösvény 2012-ben az Év Ökoturisztikai létesítménye pályázaton 2. helyezést ért el. Az Írott-kő Natúrpark területén (Kőszegi-hegység, Kőszeg, Cák, Velem, Bozsok) nagy volumenű infrastrukturális beruházások valósultak meg, köztük az Írott-kő-kilátó felújítása, esőbeállók, pihenőhelyek, információs pontok, játszóterek kialakítása. A Kőszegi-hegység forrásainak és környezetének rendbetételét, esőbeállók és pihenőhelyek elhelyezését a Szombathelyi Erdészeti Zrt. végezte. Kőszeg város projektrészében szerepelt a történelmi helyszínek felújítása és új turisztikai attrakciók létrehozása. Bozsokon rekreációs parkot hozott létre és információs táblákat állított fel az önkormányzat, Cákon felújították a Hordómosó-forrást, játszótérrel és esőbeállót alakítottak ki, Velemben megépült a híd a Nuschy sétányhoz vezető úton, rendbe tették a szökőkút vízellátását, továbbá játszótéri elemeket helyeztek el. A Vas Megyei Önkormányzat legnagyobb projektrésze pedig a Régészeti Park kialakítása volt Velemben, de ezen kívül rendezvények és tanulmányút szervezését, valamint újságcikkek megjelentetését is vállalta. Kőszeg Város Önkormányzata az alábbi építményeket, tanösvényeket hozta létre: Kőszegi Túra- és Szabadidőpark a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont mellett (információs táblák, játékelemek, multifunkcionális esőbeálló kialakítása, parkosítás), információs pontok a Kálvária 1. stáció és a Kálvária templom előtti téren, Királyvölgyi sétaút felújítása gyalogos- és kerékpáros közlekedéshez, Óház-kilátó környezetének rendbetétele, Koronaőrző bunker helyreállítása, látogathatóvá tétele, Szabó-hegyi pihenő és szalonnasütő hely kialakítása, Tanösvények felújítása, kialakítása (Királyvölgyi Madártani tanösvény, Andalgó tanösvény, Történelmi Panorámaút tanösvény).

A projekt 2012. november 30-ig tartott. A projekt teljes költségvetése: 2.238.101,- Euro volt, ebből a magyar projektrész: 988.101,- Euro.

Cák településen az alpannonia® fejlesztések mellett a Nemzeti Művelődési Intézet támogatásával rendezvények, kapunyitogató és kézműves kiállítások valósultak meg. A kempingben és a kerékpárúton kisebb jellegű állagmegőrzés történt. 2012-től a pincesor fenntartása is az önkormányzat feladata, helyi összefogással sikerült a pincék külső falát és a zsúptetők megújítását is elvégezni.

2010-ben a Lukácsházához tartozó csömötei szőlőhegyen kilátó és tájház épült. A 12 méter magas, fából készült kilátó torony, illetve a tájház mellett egy

szabadidőpark teszi még színesebbé a térség turisztikai palettáját. A Csömötei-hegyen 12 kemma épült, melyek fontos szerepet játszanak az először 2014-ben megrendezett – azóta töretlen népszerűségnek örvendő – térségi Böllerversenyen.

Peresznyén 2011. november 19-én adták át hivatalosan az 1960-as években épült, majd újjáépített kultúrházat. 2014. március 29-én került átadásra egy új sportkomplexum, játszótérrel, sportpályával, új fitness eszközökkel és defibrillátorral. A fejlesztés összköltsége 22, 8 millió forint volt.

Gyöngyösfalu község Önkormányzata a 2008-15. közötti években valósította meg a 2013.évben elkészült aszfaltos kézilabda pálya felújítását, valamint a gyermekjátszótér építését.

Pusztacsó településen 2012-ben szervezték meg az első Malacfesztivált, a megújult faluközpont és az új játszótér átadása alkalmából. Azóta minden évben megrendezésre kerül, és nagy népszerűségnek örvend a térségben.

Az Ausztria–Magyarország Határon Átnyúló Együtműködési Program 2007-2013 keretében az Írott-kő Natúrparkért Egyesület, mint vezető partner, továbbá az osztrák Naturpark Geschriebenstein és a Bécsi Egyetem Földrajzi és Régiókatutatói Intézete 2011-ben pályázatot nyújtott be egy sikeresen működő osztrák-magyar határmenti modell natúrpark létrehozására, bemutatására. A projekt címe: I G E N (Írott-kő-GEschriebenstein-Naturpark/Innovativ-Grenzüberschreitend-Einheitlich-Nachhaltig) innovatív, fenntartható, határon átnyúló együtműködési modell kialakítása a natúrparki térségben. Az IGEN projekt keretében a határ két oldalán a következő tevékenységek valósultak meg: Közös Natúrpark oktató-kézikönyv kidolgozása: a térség aktív-, kulturális és ökoturisztikai kínálatát és praktikus turisztikai információit felölelő határon átnyúló tananyag és információ-gyűjtemény készítése. A kézikönyv alapján képzések, továbbképzések szervezése a natúrpark közvetlen és közvetett munkatársai illetve az idegenforgalmi szolgáltatók részére a Natúrparkra vonatkozó átfogó és speciális ismeretek elmélyítése, valamint egyes tevékenységek (pl. közös csomagajánlatok) fejlesztése érdekében. A natúrparkok határon átnyúló együtműködésének lakossági tudatosítása és a natúrparkkal való azonosulás érdekében a natúrpark települések iskolái részére az egyesület meghirdette a natúrpark vetélkedőt, továbbá Natúrpark Sportnapot szerveztek a települések és sportegyesületeik részvételével. Félévente közös Natúrpark Magazin került kiadásra magyar és német nyelven, melyet ingyenesen eljuttattak a Natúrpark települések háztartásaiba. Kidolgozásra került egy egységes minősítési kritériumrendszer „Natúrparkbarát szolgáltatások” néven (Natúrparkbarát Szálláshely, Natúrparkbarát Vendéglátóhely, Natúrparkbarát Kézműves Termék és Natúrparkbarát Vonzerő).

A határon átnyúló sikeres natúrpark modell bemutatására Natúrpark roadshow került megszervezésre Magyarország natúrparki fejlesztésekben érdekelt határ menti régiókban (a Körösök Völgye, a Gerecse, a Szatmár-Beregi és a Cserhát

Natúrparkban). A projekt részét képezte egy közös turisztikai jövőkép és fejlesztési stratégia megalkotása, valamint kétnyelvű honlap fejlesztése.

A 103/2012. (X.1.) VM rendelet alapján, vidéki örökség megőrzéséhez LEADER Helyi Akciócsoportok közreműködésével 2012-től igénybe vehető támogatásoknak köszönhetően 2013 őszén megújultak az Írottktő Natúrpark településeken található információs táblák. 13 településen (Ólmod, Horvátzsidány, Kiszsidány, Peresznye, Cák, Kőszegdoroszló, Kőszegszerdahely, Bozsok, Velem, Lukácsháza, Gyöngyösfalu, Pusztacsó, Kőszegpaty) újultak meg az eredetileg 2002-ben kihelyezett táblák. A táblarendszer célja a lakosság és a turisták megismertetése az Írottktő Natúrpark tevékenységeivel, céljaival, tájékoztatás a térség legfontosabb látnivalóiról. Az információs felület cseréje során új térkép, és az adott település természeti és kulturális értékei is feltüntetésre kerültek. A nyertes 1 112 260 Ft támogatást nyújtó pályázatnak köszönhetően 2 db asztallal egybeépített pihenőpad is kihelyezésre került a Kiszsidányi-forráshoz, amely elsősorban a kiszsidányi és horvátzsidányi lakosság körében ismert, de turisztikailag jelentős potenciált hordoz magában.

2013-2015 között LEADER térségi együttműködés keretében „Turisztikai törzskártya-rendszer bevezetése Vas megyében a helyi gazdaság élénkítése céljából, illetve a kártyarendszer népszerűsítése, köztudatba való bevezetése” címmel az egyesület közösen pályázott a Hegypásztor Körrel (HPK), a Regionális Humán Innováció Képzési Közhasznú Nonprofit Kft-vel (RHI) és a Göcsej-Hegyhát LEADER Egyesülettel (GHLE). A projekt célja egy olyan kísérleti értékesítési hálózat létrehozása és tesztelése volt, mely a gazdasági fenntarthatóság erősítése révén nagyban hozzájárulhat a vidéki életformák megőrzéséhez és a helyi lakosság életminőségének javításához. A hálózat kiépítésének legfontosabb eszköze egy olyan innovatív elektronikus kártyarendszer bevezetése volt, amely egyrészt alkalmas a helyi vállalkozások által előállított/forgalmazott termékeknek és szolgáltatásoknak a helyi lakosság és a térségbe érkező turisták körében való intenzív értékesítés-ösztönzésére a rendszer által nyújtott kedvezmények és a belőlük fakadó előnyök révén. Az egyesület a projekt keretében két ökoturisztikai rendezvényt szervezett Cákon és Kőszegdoroszlón. A LEADER projekt lehetőséget adott 10-10 alkalmas ingyenes képzések – borászat és kosárfonás témákban – lebonyolítására, illetve ingyenes előadássorozatok (gombaismeret, gyógynövényismeret) megvalósítására is.

2013 őszén elindult egy közös gondolkodás a Vas megyei vidékfejlesztési és területfejlesztési szakemberek részvételével, amely a megalakult vidékfejlesztési fórum formájában realizálódott. A fórumon merült fel az az igény, hogy a Kőszegen zajló nagyszabású KRAFT program előkészítése kapcsán is készüljön a Kőszeg, Csepreget és a környező térséget felölelő Írottktő Natúrpark településeinek egy komplex, hosszú távon irányvonalakat meghatározó fejlesztési programja. Ebből alakult ki az Írottktő Fejlesztési Stratégia, melynek projektfejlesztési része a települések bevonásával év végéig folyamatosan történt.

2015 márciusától számos új látnivalóval gazdagodva várja a látogatóit a fél évszázaddal ezelőtt megnyitott kőszegi Chernel-kert – újjáépült a madárvédelmi

mintatelep, mellette padokat és asztalokat helyeztek el. A látogatók okostelefonjuk vagy tabletjük segítségével a telepen élő, sérült ragadozómadarak mindennapi életébe is bepillantást nyerhetnek, ugyanis egy különleges kamerarendszert építettek a madarak nyugalma érdekében egyébként nem látogatható röpdékbe. A kert legfelső részében új madárvédelmi tanösvény létesült, ahol tájékoztató táblák segítségével ismerkedhetünk a telepen élő további madárfajokkal, a madártelepítés eszközeivel és elsajátíthatjuk a szakszerű téli madáretetéshez szükséges legfontosabb tudnivalókat is.

2016 márciusában benyújtásra került az Ausztria-Magyarország INTERREG program keretében az alpannonia plus pályázat, melyben Magyarországról az Írott-kő Natúrparkért Egyesület, Kőszeg és Csepreg Város, valamint Kőszegdoroszló, Lukácsháza, Cák és Bozsok Községek Önkormányzatai vesznek részt projektpartnerként. Nyertes pályázat esetén újabb nagy volumenű turisztikai beruházások várhatók az Írott-kő Natúrpark területén. Az előző pályázatból elkészült alpannonia túra- és szabadidőközpont, Szulejmán-kilátó és Koronaőrző bunker továbbfejlesztésre kerülnek, illetve a Csónakázó-tónál, a Trianoni-keresztnél és az Ördögárokban új látnivalók várják majd a Kőszegre érkezőket. Kőszegdoroszló határában új kilátó létesül, Cákon turisztikai információs pont lesz a pincesor közelében, Bozsokon pihenőhely kerül kialakításra. Lukácsháza és Csepreg felé, egészen Bükig meghosszabbodik az alpannonia túraútvonal. Lukácsháza Község a Csömötei-kilátó melletti környezetben játszótér kialakítását, padok, kerékpártároló és köztéri szemetes kihelyezését, fedett rendezvényter és információs pont kialakítását vállalta. Csepregen információs központ és kalandpark létesül. Az Írott-kő Natúrparkért Egyesület a projekt koordinálása mellett az alpannonia útvonalhoz kapcsolódó marketingtevékenységeket vállalta, roadshow-k, kiadványok, rendezvények formájában.

3.2 Adottságok, erőforrások

A turista szempontjából a turisztikai termék mindig komplex terméket takar, melynek célja a vendég igényeinek teljes körű kielégítése. Fő részei: vonzerő/attrakció, megközelíthetőség, infrastruktúra, szállás, étkezés, információ és egyéb szolgáltatások.

A turisztikai termék összeállításakor a szakembereknek törekedniük kell arra, hogy minden egyes szolgáltatás megfelelő színvonalú legyen. A turisztikai termék további lényeges jellemzői a megfoghatatlanság, egyidejűség, szezonális, erős verseny, illetve nagyon nehéz a minőség ellenőrzése.⁵

Az Írott-kő Natúrpark jelentős természeti értékekkel, történelmi, kulturális örökséggel rendelkező tájegység, amely 16 település teljes közigazgatási határát foglalja magába. A terület egyediségét az határozza meg, hogy viszonylag kis földrajzi területen belül megtalálható számos egyedülálló természeti érték,

⁵ LENGYEL M. (2004): A turizmus általános elmélete. Budapest: Heller Farkas Főiskola.

építészeti remekmű, kulturális attrakció (rendezvények, előadások), és a helyi termékfejlesztés nyújtotta lehetőség.

Ahhoz, hogy a natúrparki erőforrások turisztikai kínálattá váljanak (részben már megtörtént) még attraktívabbá kell tenni őket: a felfedezés, élményszerzés lehetőségét biztosítani a turistáknak, vagyis a meglévő erőforrások mindegyikét bemutatathatóvá, látogatóbaráttá kell tenni.

3.2.1 Természeti erőforrások

A természeti erőforrásokra épülő turizmusban az attrakció alapja a természeti környezet, vagy annak valamilyen specifikus összetevője (növény és állatvilág, geológiai adottságok, tájkép, éghajlat). Hozzá kapcsolódó, idegenforgalmi szempontból jelentős tevékenységek: túrázás, kerékpározás, hegymászás, állatfigyelés, flóra és fauna fényképezése, horgászat, halászat, vitorlázás, vadászat, sífutás.

Jellemzők, funkciók

- Esztétikai élményt nyújt (táj szépsége)
- Pihenési (rekreációs) lehetőségeket biztosít
- Nyugalmat sugároz (természet csendje és békéje)
- Sporttevékenységeknek és más aktív időtöltéseknek ad keretet (jelentős értéknövelő tényező a természetben való sport a drága infrastruktúra helyett) Elősegíti az egészségmegőrzést (hagyományos gyógymódok, új alkalmazási területek, gyógyvizek, gyógynövények, tiszta levegő)
- Tanulási lehetőségeket nyújt (természeti értékek megismerése)
- Támogatja az önmegvalósítást (próbatételek)

A Turisztikai Világszervezet a természeti erőforrásokra építő ökoturizmus definícióját a következő jellemzőkkel foglalja össze: a turizmus minden azon, természeti erőforrásokon alapuló formája, ahol a turisták fő motivációja a természet, illetve a természetközeli kultúrák megfigyelése és megóvása.

Az Írott-kő Natúrparkért Egyesület szempontjából kiemelten fontosak az ökoturisztikai fejlesztések, hiszen a szervezet ezen törekvései a természet védelme mellett tudatformáló (a természeti és kulturális értékek megőrzésének szükségességét tudatosítja, mind a helyi lakosság, mind pedig a turisták körében) és gazdaságösztönző (a helyi közösségek és vállalkozások számára alternatív foglalkoztatási és bevételi lehetőségek biztosítása) hatása is van.

Az Írott-kő Natúrpark rendkívül gazdag természeti erőforrásokban. A természeti erőforrások között – a szoros kapcsolódás miatt – kerültek feltüntetésre az ökoturisztikai attrakciók - tanösvények, kilátók és jelvénytulajdonos túrák - is.

Az alábbi táblázatban a jelentősebb, turisztikai potenciált magában hordozó értékek kerülnek felsorolásra.

TELEPÜLÉS	TERMÉSZETI ERŐFORRÁS/ÖKOTURISZTIKAI ATTRAKCIÓ
Csepreg	Téglagyári tavak Boldogasszony halastó Csepregi szőlőhegy Rothermann-kert Forrástól- Forrásig túraút

Bozsok	Sajbók-forrás
	Bene-kút
	Szent Katalin artézi kút
	Széleskő, Kalaposkő, Asztalkő
	Óriások útja tanösvény
Cák	Sibrik-kastély angolparkja
	Kőfejtő
Kőszegdoroszló Kőszegszerdahely	Hordómosó-forrás
	Pogányok
	Atlaszcédrus
Velem	Láprétek
	Szelídesztenye tematikus útvonal
	Források útja tanösvény
	Kultúrák útja tanösvény
Kiszsídány	Nuschy-sétány
	Kiszsídányi-forrás
	Rododendron-kert
Peresznye	Széchenyi-kastélypark
	Platánfa és halastó
Gyöngyösfalu	200 éves körtefa
	Pösei-hegy
	Nagypösei házi berkenyék
	Holdfény liget
Lukácsháza	Csömötei szőlőhegy
	Sebes pizstráng tanösvény
Kőszeg	Kőszeghez köthető tanösvények
	(alpannonia® és Kéktúra tanösvény, Andalgó sétaút tanösvény,
	Történelmi Panorámaút tanösvény, Királyvölgyi Természetvédelmi
	tanösvény, Halismereti tanösvény, Írott-kő tanösvény, Csillaghúr
	tanösvény, Öreg bükk tanösvény)
	Hétforrás
	Óház tető és kilátó
	Szulejmán-kilátó
	Stájer házak Erdei iskola és Kiállítóhely
	Chernel-kert és arborétum
	Abért-tó
	Platánfa
	Mocsári ciprus
	Várpark
	Hunyadi park
	alpannonia Túra- és Szabadidőpark
	Tőzegmohás láp
	Csónakázó-tó
	Gyógy- és fűszernövénykert, Natúrbolt
	Írott-kő-kilátó
Kőszegi-hegység további természeti értékei	Ördögtányér
	Szent Germaine-kereszt
	Források: Ciklámen-forrás, Hörmann-forrás, Mohás-forrás, Őz-kút,
	Szarvas-kút, Szénsavas-kút, Szikla-forrás
	Jelentősebb túraútvonalak (Országos kéktúra, piros, zöld, sárga

jelzés, alpannonia)
 Szent Márton útvonal, Mária út, Vasfüggöny útvonal, Natúrpark
 kerékpárút
 Jelvénytípusok: túrák (Írott-kő Natúrparkért Egyesület ajánlata:
 alpannonia, Szent Márton Európai Kulturális Útvonal Magyarországi
 Tanácsa ajánlata: Gradistyei Horvát Szent Márton túra,
 GesztenyeKék ajánlatai: „Avar-kortól napjainkig” – Történelmi
 barangolás a Kőszegi-hegységben, „Vizek nyomában” - Forrástúra a
 Kőszegi-hegységben, „Út az ismeretlenbe” - A Kőszegi-hegység
 rejtett(ebb) értékei

3.2.2 Kulturális erőforrások

Jellemző funkciók

A természeti és a kulturális erőforrások szolgáltatják a turizmus rendszerének működési alapját, a vonzerőt. Kulturális erőforrások a turisztikai kínálatba ténylegesen bevonható emberi alkotások és tevékenységek összessége, a kulturális erőforrások nagy változatosságot mutatnak, közös jellemzőjük, hogy valamilyen emberi tevékenység nyomán jönnek létre, a turisztikai kínálatba ténylegesen bevonható emberi alkotások és tevékenységek összességét jelentik.

A kulturális erőforrások csoportosítása többféle lehet, az egyik legkézenfekvőbb felosztás:

- Kulturális (épített) örökség – ide tartozik minden olyan érték, amely valamely múltbéli emberi tevékenység eredményeképpen jött létre.
- Élő kultúra – a napjainkban élő emberek életvitele, szokásai és tevékenységei, az általuk fenntartott tradíciók
- a szórakoztató vagy éppen hagyományőrző céllal teremtett események, rendezvények

KULTURÁLIS ERŐFORRÁSOK

Múzeumok, kiállítóhelyek, kastélyok, várak, élő kulturális értékek

Kőszeg	Jurisics Miklós Vár és Vármúzeum Tábornokház Arany Egyszarvú Patikamúzeum Fekete Szerecseny Patika Főnix Ház – Szamos Marcipán, Mesegaléria, Borgaléria Postamúzeum Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont Stájerházak Erdészeti Kiállítóhely Koronaőrző Bunker Jurisics tér – történelmi belváros becsületkassza Szóló Jövésnek Könyve műemlék épületek
Bozsok	Bozsoki Borház Sibrik kastély Batthyány Várrom

Csepreg	Csepregi Helytörténeti Múzeum Rottermann kastély Schöller kastély
Cák	Cáki Múemlék Pincesor
Gyöngyösfalu	Település- és tűzoltóság történeti kiállítás
Horvátzsidány	Horvát nemzetiségi kiállítás Fényképezőgép Gyűjtemény
Kőszegdoroszló	Írott-kő Natúrpark természeti értékei – fotókiállítás
Kőszegszerdahely	Néprajzi kiállítás
Kőszegpaty	Patthy kastély
Lukácsháza	Biotájház
Nemescsó	Falu- és Egyháztörténeti Kiállítás Weöres kúria
Velem	Velemi Vízialom Velemi Régészeti Park Szent-Vid hegyi régészeti ásatások bemutatása - fotókiállítás
Peresznye	Magyarországi Horvátok Keresztény Gyűjteménye
Ólmod	Széchenyi kastély Gyökerek - Horvát nemzetiségi kiállítás Mersich Ház – Galéria és Alkotóház
Egyházi értékek	
Kőszeg	Kálvária Szent Jakab templom Szent Imre templom Jézus Szíve templom Zárdatemplom Református templom Evangélikus templom Zsinagóga
Bozsok	Szent Anna plébániatemplom
Cák	Szent József kápolna
Csepreg	Szent Erzsébet templom Szent Miklós templom Szent Katalin kápolna Szentkút kápolna
Horvátzsidány	Keresztelő Szent János templom Peruska Mária kápolna
Gyöngyösfalu	Szent Márton plébániatemplom
Kiszsidány	Mária Neve templom
Kőszegdoroszló	Szent Márton templom
Kőszegszerdahely	Mindenszentek templom
Kőszegpaty	Szent Miklós templom
Lukácsháza	Szent Rókus templom Páduai Szent Antal kápolna
Nemescsó	Evangélikus templom Szent Péter és Pál templom
Pusztacsó	Szent István templom
Velem	Szent Vid templom
Peresznye	Szent Egyed templom
Ólmod	Szent Márton templom

	Bellovich kápolna
	Események, rendezvények
Kőszeg	Báli szezon, Farsangfarka Szőlő Jövésnek Könyve Ünnepsorozat Madarak és Fák Napja EDEN Nap Hétforrás Piknik Félhold és Telihold – Kőszegi Ostromnapok Kőszegi Várszínház Kőszegi Szüret – Nemzetközi Fúvószenekari Találkozó Natúrpark Ízei – Gasztronómiai fesztivál, Orsolya-napi vásár Kőszegi Advent
Bozsok	Bozsoki Szüret Kalapos Napok
Cák	Hegyaljai Kézművesek Kiállítása Őszi kavalkád
Kőszegdoroszló	Pogányok hegybejárás
Lukácsháza	Pincés-Kemencés Napok
Pusztacsó	Malacfesztivál
Csepreg	Csepreg Feszt Nemzetközi Fúvós Találkozó Négy évszak – Négy túra Ismerős Arcok Tábor
Velem	Velemi Gesztenye Napok
Ha hétvége, akkor Natúrpark!	Rendezvénysorozat egész évben. (gyalogos és kerékpáros túrák, ismeretterjesztő, város- és falunézó séták)

3.2.3 Humán erőforrások

Az UNWTO a turizmus fejlődését meghatározó tényezők között 2 faktort említ, amelyek befolyással vannak a humán erőforrásra is:

- Globalizáció és verseny: a globalizáció több választási lehetőséget jelent a turisták számára, a verseny pedig nagyobb értéket teremt. A gazdaságok és a kultúrák nyitottabbá válásával párhuzamosan ugyanakkor nő az azonosságtudat, a helyi értékek szerepe

- Kulturális tőke: a jólét és az iskolázottság növekedésével a kultúra egyre nagyobb szerepet játszik a desztinációk fejlődésében. A kultúra, valamint a természeti és épített örökség a natúrpark márka legfontosabb elemei közé tartoznak.

A turizmus általános szerepe a foglalkoztatásban

- 1) Munkahelyek megtartása, helyi és térségi munkahelyek teremtése
- 2) Oktatás minőségének, eredményességének és hatékonyságának javítása, az egész életen át tartó tanulás terjesztése

Szervezeti háttér

Tourinform Kőszeg

A Tourinform-hálózat 2003 óta megváltozott feltételek mellett működik, mivel a Magyar Turizmus Zrt. nem biztosít további finanszírozást. A Tourinformok főleg adatszolgáltatással és a belföldi vásárokon informátor biztosításával működnek együtt a regionális szinttel, így Kőszegen is a Tourinform elsődleges feladata a turisztikai információszolgáltatás. A Tourinform feladatai közé tartozik továbbá a kőszegi térség (az Írott-kő Natúrpark területe + Zsira település) képviselője a Sopron központú Nyugat-dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság és az országos hatókörű Magyar Turizmus Zrt. szervezeteiben.

A turizmusfejlesztéssel kapcsolatos feladatokat elsősorban a Tourinformot is fenntartó Írott-kő Natúrparkért Egyesület látja el, a feladatellátást folyamatosan behatárolják a finansziális adottságok, pályázati lehetőségek.

Írott-kő Natúrparkért Egyesület – Tourinform Kőszeg

Kőszeg Város Önkormányzata az Írott-kő Natúrparkért Egyesület megalakulása (1997) óta egyesületi tagdíjjal támogatja a szervezetet. A Kőszegi Tourinform 2001-es megnyitása az egyesület nevéhez fűződik, így Kőszeg Város Önkormányzata a szervezet feladatai közé sorolta a turisztikai információs iroda fenntartását. Ezért évente működési támogatásban részesíti. Kőszeg Város Önkormányzata 2004-ben kötött megbízási szerződést az Írott-kő Natúrparkért Egyesülettel a város turisztikai feladatainak ellátására, valamint támogatási szerződésben rögzíti a fő feladatokat: Tourinform iroda működtetése, munkatárs foglalkoztatása, Kőszeg város turisztikai feladatainak ellátása. A feladatok között szerepel az információs tevékenység ellátása, a város turizmuspiaci megjelenítése, és külön szerződésben a város turisztikai marketingtevékenységeinek ellátása. Ezen feladat ellátására az iroda megnyitása óta alkalmaz szakmailag megfelelő munkatársat, ill. alkalmanként - anyagi lehetőség esetén akár több munkatársat is. Az iroda általános létszáma 5 fő: 1 egyesületi titkár - egyben irodavezető, 2 turisztikai munkatárs, 1 pályázati munkatárs, 1 részmunkaidős gazdasági ügyintéző és egy részmunkaidős takarítónő. Az egyesület elnöke társadalmi megbízatásban végzi munkáját. 2007.04.01-től a Polgármesteri Hivatal keretei között 1 fő pályázati-és turisztikai koordinátor dolgozott, aki az azt megelőző években az egyesület projektmenedzserként végezte munkáját. Feladata volt a város turisztikai koncepciója/stratégiája mentén a turisztikai kínálat fejlesztését végezni, a város hatékonyabb marketingtevékenységét, a turisztikai projekteket koordinálni. Sajnos halálával megszűnt ez az összekötő szerep. Kíváncsún lenne, hogy Kőszeg Város Önkormányzata továbbra is alkalmazzon olyan személyt, aki stratégiaiilag a város turisztikájáért, turisztikai projektjeiért, a város marketing tevékenységéért felel, s ezt a turisztikai-közművelődési szervezetek között rendszeresen koordinálja.

A Magyarországi Natúrparkok Fejlesztési Koncepciójának SWOT analízisében is megfogalmazásra került az Írottktő Natúrparkért Egyesületre is jellemzően a gyengeségek között - szűkös személyi erőforrások a natúrpark menedzsmentekben, hiányzik a biztos pénzügyi háttér, s ezzel összefüggésben a szervezeti fenntarthatóság. Mint minden natúrpark, a kőszegi központú Írottktő Natúrparkért Egyesület is bízik benne, hogy a Magyar Natúrpark Szövetség a közeljövőben eléri kitűzött célját, hogy a natúrparkok állami támogatásban részesüljenek, így az egyesület turisztikai és marketing feladatait nagyobb költségvetéssel, hatékonyabban láthatja el.

Önkéntesek

Az Írottktő Natúrparkért Egyesületet különféle tevékenységei – elsősorban rendezvények előkészítése, lebonyolítása - során önkéntesek segítik.

Az egyesület munkáját önkéntesen segítők száma évről évre növekszik, ami az „egyszerű, ingyen végzett munkánál” sokkal nagyobb jelentőséggel bír: a natúrparki tevékenységekbe bármilyen módon bevont segítők a natúrparkot értéknek érzik, örömmel tesznek a közösen megfogalmazott célok elérése érdekében. Az önkéntesek visszajelzései szerint a közös értékteremtés mellett a csapatmunka, jó közösségi hangulat a munkák során a fő motivációs erő az önkéntes akciókban történő részvételre.

Önkéntesség az Írottktő Natúrparkért Egyesületnél számokban

2012 Összes önkéntes munka értéke: 668 000 Ft

2013 Összes önkéntes munka értéke: 817 069 Ft

2014 Összes önkéntes munka értéke: 717 505 Ft (1 233 munkaóra)

2015 Összes önkéntes munka értéke: 859 901Ft (1 440 munkaóra)

3.2.4. A turista fogadás feltételei

A natúrpark megközelíthetősége, hozzáférhetősége:

Kőszeg és az Írottktő Natúrpark közúton négy irányból közelíthető meg:

1. Sopron irányából közúton
2. Szombathely irányából (87-es főúton) vagy vasúton
3. Rechnitz – Bozsok határátkelő irányából közúton
4. Ausztria (Rattersdorf) felől a 87-es főúton (az S31-es gyorsforgalmi út meghosszabbításával a közeljövőben jelentősen lerövidül a menetidő Bécs irányából – kb. 1 óra alatt elérhető lesz Kőszeg)

Az M86-os út Győr és Szombathely között díjmentesen vehető igénybe mindaddig, amíg a teljes Szombathely-Csorna szakasza elkészül (várhatóan 2017-ig).

Magyarország és Ausztria között sajnos nem működik tömegközlekedés, melyet a térségbe vonattal, autóbusszal érkező turisták rendszeresen hiányolnak, hiszen szívesen ellátogatnának a határhoz közeli településekre (Lockenhaus, Rechnitz, Bernstein, Stadtschlaining). A 2011-től a Blaguss cég által üzemeltetett Kőszeg-Bécs buszjárat szintén megszűnt a 2015-ös évben.

Tömegközlekedési eszközzel Szombathely felől vasúton és autóbusszon, Sopron felől autóbusszon érhető el a térség.

A vasútvonal üzemeltetését 2011 decemberétől a GYSEV vette át, azóta kiváló minőségi színvonalú kocsik közlekednek a két város között, vasútfedélzeti képernyő jelzi a megállókat. 2008-ban a vonalon egyszerűsített felépítménycserét, a Gyöngyösfalu és Kőszeg közötti szakaszon felújítási munkákat végeztek. A felújított vonal alkalmassá vált a 80 km/h-ás sebességre. A vasútállomáson az ide érkező turisták hozzájutnak a natúrpark programajánló kiadványaihoz, valamint a felújított natúrpark információs tábláról is tájékozódhatnak. A vasútállomás hátránya, hogy a város szélén található, helyi járat a központba munkanapokon mindössze 6 alkalommal, két óránként közlekedik.

Az autóbusz-pályaudvar előnye, hogy a belvárosban van, információs rendszere megújult, az indulásokat jelző modern kijelzők mellett hangos bemondón is tájékoztatják az utasokat az autóbuszok indulásáról, érkezéséről, késéséről. Az autóbusz-pályaudvaron szintén megújult a natúrpark információs táblája. Hátránya azonban a pályaudvarnak, hogy nincsen zárt váróterme.

A Budapest, Győr irányából érkezők Horvátzsidány felől érkeznek, sajnos a hulladéktelep környéke gyakran szemetes.

A városon belül található látnivalók jól megközelíthetők, azonban a parkolás rendszeresen gondot okoz az ideérkező turisták számára, főként a parkoló-automaták gyakori meghibásodása miatt.

A Károly Róbert téri parkoló ajánlható busszal érkező csoportok számára, ahol szintén található egy megújult natúrpark információs tábla.

A Hétforrás program írásakor (2007-ben) a városon belüli eligazodás, tájékoztatás gondot okozott. Azóta elkészültek a város információs táblái, melyek elírások, hibák miatt javításra szorulóknak.

2014-ben a Tourinform iroda Fő térre való költöztetése, valamint a téren kihelyezésre került látványtérkép és a programokat hirdető tábla sokat javított az információszolgáltatás elérhetőségén, programok népszerűsítésén.

A Kőszegi-hegységben található kirándulóhelyek elsősorban gyalogosan közelíthetők meg, sajnos a Szabóhegyi út állapota rendkívül rossz. A Szombathelyi Erdészeti Zrt. kezelésében lévő utak jó minőségűek, az elmúlt években felújításra került a Velem – Hörmann-forrás közötti útszakasz és az ún. Tervút is. Az Írott-kő Natúrparkért Egyesület a Szombathelyi Erdészeti Zrt-vel kötött megállapodás keretében értékesíti a behajtási engedélyeket az erdészeti magánutakra.

Az Írott-kő Natúrpark települései közötti útszakaszok többnyire jó állapotúak – azonban Kőszeg belterületén rendkívül rossz állapotban vannak az utak. Az autóbusz-közlekedés Kőszeg és a kistelepülések között (Lukácsháza és Gyöngyösfalu kivételével) rendkívül rossz, naponta egy-két járatral, gyakran csak átszállással juthatnak el a látogatók a mindössze néhány kilométerre található településekre.

A Natúrpark Kerékpárút egyes szakaszai szintén felújításra szorulnak.

A kínálati elemek nyitva tartása / látogathatósága

a) Kőszeg

A Jurisics vár és a Kőszegi Múzeumok hétfő kivételével naponta nyitva tartanak, a múzeumok esetében időnként a létszámihiány miatt problémák vannak a nyitva

tartással, ami azt jelenti, hogyha a Tábornokház zárva van, akkor az Arany Egyszarvú Patikában találja meg a látogató az ügyeletes kollégát, aki kérés esetén átkíséri a vendégeket a másik múzeumba. A Fekete Szerecseny Patikamúzeum előzetes bejelentkezéssel látogatható.

A kőszegi katolikus templomok belső terét rács védi, egyénileg csak addig tudnak bemenni a látogatók. Csoportos igény esetén a plébánia munkatársa belépőjegy ellenében kinyitja a templomokat.

Evangélikus és református templom

A zsinagóga erősen felújításra szorul, jelenleg nem látogatható. 2014-ben visszavásárolta a magyar állam, felújítását tervezi.

A Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont és Chernel-kert Arborétum: május 1. és október 31. között keddtől vasárnapig 10-17 óráig, november 1. és április 30. között keddtől péntekig 10-16 óráig látogatható. A turisztikai szolgáltatók visszajelzése szerint szezonon kívüli hétvégéken is lenne érdeklődés a központ iránt, és az állami és egyházi ünnepek hosszú hétvégéin is.

A Jurisics várban található, magántulajdonban lévő Főnix-ház - Marcipán Mesegaléria hétfőtől vasárnapig 10-17.30 tart nyitva. Ugyanitt megtekinthető a Várak, tájak, borok kiállítás is.

A szintén magántulajdonban lévő Postamúzeum kizárólag csoportok részére és előzetes bejelentkezés alapján látogatható.

A Virágudvar, Ökokert és Műhelygaléria hétfő kivételével naponta 10-12 és 14-17 óráig tart nyitva. A Jurisics vár kistornyában található Natúrbolt ugyanígy tart nyitva, azonban október 30 - március 15. között zárva tart. Szezonban a Natúrbolt turisztikai információs pontként is szolgál a látogatók részére.

A kőszegi Koronaőrző bunker áprilistól októberig szombat délutánonként látogatható, nyitva tartási időn kívül előzetes bejelentkezéssel csoportok számára látogatható.

b) Natúrpark települések

A natúrpark települések templomai hasonló rendszerben működnek, mint Kőszegen, általában a falvakban kineveztek egy megbízott személyt, aki igény esetén kinyitja a templomot a látogatóknak.

Bozsok

A Bozsoki Borház előzetes bejelentkezés alapján látogatható, önkormányzati tulajdonban van, a kulcsot el kell kérni a települési önkormányzaton. A Sibrik-kastély szállásként funkcionál, angolparkja látogatható.

Cák

A Cák pincesor április 1. és október 31. között kedd, csütörtök, szombat: 9-13 óráig; szerda, péntek, vasárnap: 12-16 óráig, de előzetes bejelentkezéssel szezonon kívül is látogatható.

Csepreg

A Csepregi Helytörténeti Múzeum vasárnaponként 14.00 - 16.00 óráig tart nyitva előzetes bejelentkezés alapján.

Gyöngyösfalu

A Település- és tűzoltóság történeti kiállítás előzetes bejelentkezés alapján látogatható.

A Holdfény Liget – az Alpokalja Kalandparkja májustól szeptemberig minden nap 10-19 óráig nyitva tart, novembertől márciusig zárva.

Horvátzsidány

A horvát nemzetiségi kiállítás előzetes bejelentkezés alapján, hétköznapiokon 8-16 óráig tekinthető meg.

Kiszsizidány

Rhododendron-kert májusban (virágzás idején) előzetes bejelentkezéssel látogatható.

Kőszegdoroszló

Írott-kő Natúrpark természeti értékei című fotókiállítás szerdánként: 16-19 óráig, vasárnap: 15-18 óráig látogatható.

Kőszegszerdahely

A Néprajzi kiállítás hétfőtől péntekig, 8-16 óra között látogatható. Bejelentkezés az önkormányzaton.

Lukácsháza

A Biotájház ingyenesen megtekinthető, langallsütésre, a tájház bemutatására előzetes bejelentkezés szükséges.

Nemescsó

A Falu- és Egyháztörténeti Kiállítás előzetes bejelentkezés alapján látogatható.

Ólmod

A Horvát nemzetiségi kiállítás, valamint a Mersich-ház és Galéria igény szerint megtekinthetők.

Peresznye

A Magyarországi Horvátok Keresztény Gyűjteménye előzetes bejelentkezéssel látogatható.

Velem

Velemi vízimalom - ÁTMENETILEG ZÁRVA TART!

Szent-Vid hegyi régészeti ásatások bemutatása – a fotókiállítás előzetes jelentkezés alapján látogatható

Alkotóház - átmenetileg zárva tart

Régészeti Park (kelta házak) – látogatható

c) A Kőszegi-hegység látnivalói

A hegységben található kilátók (Írottkő, Óház, Szulejmán-kilátó), források (legnépszerűbbek: Hétforrás, Őzkút, Elektromos-forrás, Ciklámen-forrás, Hörmann-forrás) ingyenesen és bármikor látogathatók.

A Stájerházi Erdészeti Kiállítás és Erdei Iskola előzetes bejelentkezés alapján látogatható.

d) Turisztikai attrakciók kitáblázottsága, egységessége, táblatípusok

A műemléképületeken a műemléki hivatal által kihelyezett kovácsoltvas táblák egységeseek, rövid leírást tartalmaznak, sajnos néhol olvashatatlanok.

A Kőszegi-hegység információs táblái 2008-ban kerültek felújításra. Az időjárás viszontagságai és rongálás miatt ismét szükségessé vált javításuk, helyreállításuk.

e) Turisztikai információs rendszer:

Kőszeg Város Önkormányzata 2001-ben az Írottkő Natúrparkért Egyesületet bízta meg a Tourinform iroda működtetésével. Az iroda 2001-től a Jurisics téren, az ún. Sgraffitós-házban, kevésbé frekvenciált helyen működött, majd 2007-ben átkerült a vár bejárata melletti épületbe, a Rajnis u. 7. szám alá. Az önkormányzat döntése alapján 2014 márciusától a város saját tulajdonú ingatlanába, a Fő tér 2. szám alatti épületbe költöztette a Tourinform és a Natúrpark irodáját.

Nyitva tartás: hétköznap 9-17 óráig, április 15 és október 15. között szombatonként 9-13 óráig (városi nagyrendezvények ideje alatt az egyesület és a Tourinform iroda munkatársai egész napos önkéntes információs szolgálatot vállalnak az irodában, vagy a szabadtéri rendezvény helyszínén)

Tourinform iroda szolgáltatásai:

- Információgyűjtés- és nyújtás
- Térképek, kiadványok, ajándéktárgyak értékesítése
- Idegenvezető közvetítés
- Turisztikai kártyarendszer működtetése
- NETA (itthon.hu) oldalon turisztikai szolgáltatások adatainak frissítése

További eszközök a tájékozódásra:

- Érintőképernyős információs torony a Fő téren – évek óta nem működik – az Írottkő Natúrparkért Egyesület uniós projekt keretében tervezi a megújítását (alpannonia plus)
- Térségi natúrpark információs táblák a város öt pontján
- Város térkép a Fő téren
- Információs pont a Jurisics várban működő Natúrboltban (a hétvégi nyitva tartása miatt fontos szerepet tölt be)
- Internetes oldalak: www.naturpark.hu, www.koszeg.hu, koszeginfo.com, natúrpark facebook oldala

Tourinform iroda látogatottsága 2008-2015. között:

Év	Személyes	Telefon	Levél, e-mail	Összesen
2008.	7609	1270	497	9376
2009.	6394	1575	620	8589
2010.	4578	1798	608	6984
2011.	4474	1773	493	6740
2012.	5306	1799	422	7527
2013.	4595	1327	356	6278
2014.	5786	638	242	6666
2015.	6097	802	255	7154

Natúrpark Turista kártya 2015	
hónap	kiadott darabszám
január	0
február	52
március	52
április	213
május	51
június	147
július	160
augusztus	236
szeptember	0
október	102
november	1
december	
Összesen	1014

Múzeumok látogatottsága az Írottkő Natúrpark területén

Jurisics vár

A Jurisics vár, mint Kőszeg egyik legfőbb attrakciója az elhúzódó felújítási munkálatok miatt 2011-2013 között zárva volt, majd az újrainytást követően valamelyest emelkedett a látogatók száma.

Év	Látogatószám
2010.	22.000 fő
2011-2013.	ZÁRVA
2014.	27.500 fő
2015.	30.000 fő

Várszínház

A Várszínház a Jurisics vár felújítása idején a Brenner János Községi Ház udvarán működött. Az eladott jegyek száma alapján megállapítható, hogy az előadások számának növekedésével nagyjából egyenes arányban növekedett a fizető nézők száma is.

Év	Előadásszám	Fizető nézőszám
2009	28	6886
2010	33	7920
2011	38	6800
2012	39	7542
2013	36	7804
2014	47	9500

2014-ben készült el a Kőszegi Múzeumok új, a mai kor követelményeinek megfelelő honlapja: <http://www.koszegimuzeumok.hu/>

Tábornokház látogatottsága

A Tábornokház látogatottságát a szezonban (április – szeptember között) tartják nyilván. 2013-ban 3475 fő (köztük mindössze 66 külföldi), 2014-ben 4892 fő (228 külföldi), 2015-ben 3276 fő (mindössze 41 külföldi) látogatója volt a múzeumnak. 2014-ben kiemelkedő volt az ingyenes belépőjegyek száma, mely az éves látogatószámot is megnövelte (975 db) a 2013-as és 2015-ös évhez képest. Az eladott belépőjegyek körülbelül 25%-a felnőtt belépőjegy, a további 75% nagyjából egyenlő arányban oszlik meg a családi, diák, csoportos diák, nyugdíjas, valamint ingyenes jegyek között.

2015.	Felnőtt	Csoportos felnőtt	Diák	Csoportos diák	Nyugdíjas	Csoportos nyugdíjas	Családi (fő)	Napijegy (fő)	Ingyenes	Összes látogató	Összesből külföldi
január											
február											
március											
április											
május	88		7	31	43		36		24	229	
június	76		14	203	11		20		41	809	6
július	228		74		79		364		69	814	17
augusztus	346		108		60		395		111	1020	14
szeptember	120		22	40	64	34	42		82	404	4
október											
november											
december											
havi össz.	858	0	225	274	257	34	857	0	327	3276	41

2014.	Felnőtt	Csoportos felnőtt	Diák	Csoportos diák	Nyugdíjas	Csoportos nyugdíjas	Családi (fő)	Napijegy (fő)	Ingyenes	Összes látogató	Összesből külföldi
január											
február											
március											
április	103		24		32		106		47	312	
május	181		171	189	113	20	40		96	806	137
június	168		241	211	19	42	60		385	1126	8
július	243	16	102	128	47		434		126	1105	36
augusztus	314		63		70	44	394		138	1035	22
szeptember	111		41		75		32		183	508	25
október											
november											
december											
havi össz.	1120	16	642	528	356	106	1066	0	975	4892	228

2013.	Felnőtt	Csoportos felnőtt	Diák	Csoportos diák	Nyugdíjas	Csoportos nyugdíjas	Családi (fő)	Napijegy (fő)	Ingyenes	Összes látogató	Összesből külföldi
január											
február											
március											
április											
május	91		80	377	40		20		71	679	
június	77		17	386	26		78		103	687	7
július	240		90	28	77		276		62	773	12
augusztus	298		66	15	74		559		70	1082	41
szeptember	65		8		36		21		16	254	6
október											
november											
december											
havi össz.	771	0	261	806	253	0	954	0	322	3475	66

Arany Egyszarvú Patikamúzeum látogatottsága

Az Arany Egyszarvú Patikamúzeum éves látogatottsága 2013 és 2015 között 4757 és 5431 fő között mozgott. A múzeum interaktívvá tétele óta a látogatókat (főként iskolai csoportokat) rendszeres múzeumpedagógiai foglalkozásokkal, programokkal várják.

2015.	Felnőtt	Csoportos felnőtt	Diák	Csoportos diák	Nyugdíjas	Csoportos nyugdíjas	Csládi (fő)	Napijegy (fő)	Ingyenes	Összes látogató	Összesből külföldi
január	45		7	25	18		12		11	118	
február	50		32		26		28		6	142	
március	52		28	24	48		24		52	234	
április	84		94	28	71		114		121	509	20
május	205		99	235	168	10	79		143	943	21
június	179		55	171	33		46		200	971	55
július	122		27		40	19	187		60	475	45
augusztus	175		63		83		201		122	644	71
szeptember	84		17	33	85	23	30		76	350	23
október	144		33	105	102	67	119		207	798	30
november	57		4		14	27	31		20	153	
december	39		2		26		21		6	94	
havi össz.	1236	0	461	621	714	146	892	0	1024	5431	265

2014.	Felnőtt	Csoportos felnőtt	Diák	Csoportos diák	Nyugdíjas	Csoportos nyugdíjas	Csládi (fő)	Napijegy (fő)	Ingyenes	Összes látogató	Összesből külföldi
január	69				19		58		14	160	3
február	61		11	17	17		27		4	137	
március	90		10		27		29		46	200	4
április	89		13	25	47		64		42	280	39
május	99		40	222	57	34	29		24	505	60
június	90	18	96	81	29	57	31		315	717	39
július	130	17	25	41	29		252		85	579	27
augusztus	203		30	43	102	44	251		61	734	45
szeptember	91		2		97	45	28		174	437	43
október	135	30	37		104	124	110		162	702	250
november	87		4	24	35		8		18	176	8
december	67		8	16	15		16		8	130	
havi össz.	1211	65	276	469	578	304	903	0	953	4757	518

2013.	Felnőtt	Csoportos felnőtt	Diák	Csoportos diák	Nyugdíjas	Csoportos nyugdíjas	Csládi (fő)	Napijegy (fő)	Ingyenes	Összes látogató	Összesből külföldi
január											
február											
március	66		29		29		53		22	199	
április	65		18	158	39		24		10	314	
május	228		32	410	107	60	53		168	1064	21
június	143		17	307	47	21	80		82	697	4
július	169		48	16	46	24	231		61	595	8
augusztus	226		40		64	42	358		52	782	
szeptember	99		52	48	56		26		52	333	36
október	191		36	135	93	135	91		79	740	72
november	112		6	88	3		40		17	286	4
december	75		4	16	26		37		20	178	2
havi össz.	1374	0	282	1178	510	282	993	0	563	5188	147

Stájer-házi Erdészeti Múzeum

Az Erdészeti Múzeum a Stájer-házaknál 2012-ig működött múzeumként. Attól kezdve kiállítóhelyként üzemel, és nincs állandó nyitva tartása, előzetes bejelentkezéssel látogatható.

Év	Teljesárú	Kedvezményes	Ingyenes	Összesen
2006.	440 fő	580 fő	750 fő	1770 fő
2007.	327 fő	420 fő	350 fő	1097 fő
2008.	349 fő	913 fő	250 fő	1512 fő
2009.	290 fő	530 fő	310 fő	1130 fő
2010.	122 fő	123 fő	905 fő	1150 fő
2011.	227 fő	556 fő	794 fő	1577 fő
2012.	209 fő	371 fő	550 fő	1130 fő

Erdei Iskola látogatottsága

A Stájer-házi Erdei Iskolát a Szombathelyi Erdészeti Zrt. üzemelteti, évente 1000-1200 éjszakát töltenek el a látogatók, átlagosan 2-3 napos programot vesznek igénybe az iskolai csoportok.

Év	Vendégéjszakák	Létszám
2010.	1220	
2011.	1009	
2012.	808	429 fő
2013.	1334	493 fő
2014.	1064	
2015.	1032	

Cáki pincesor látogatottsága

A Cáki pincesor látogatottságát jelentősen megnövelte az Írott-kő Natúrparkért Egyesület és a Cáki önkormányzat által szervezett Gesztenyés kavalkád elnevezésű rendezvény 2014. és 2015. őszén, habár belépőjegyből nem származott bevétel, mert a rendezvény ideje alatt ingyenesen voltak látogathatók a pincék.

	2012.	2013.	2014.	2015.
teljes árú belépő	360 db	605 db	424 db	514 db
diák/nyugdíjas	627 db	1195 db	896 db	980 db
családi	60 db	49 db	34 db	88 db
Natúrpark kártya	26 db	35 db	17 db	34 db
ingyenes látogató	34 db	65 db	900 db	900 db
külföldi	20 db	35 db	25 db	28 db
Összesen	1127 db	1984 db	2296 db	2544 db

Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont látogatottsága

A 2006 októberében megnyílt Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban az első évek nagyobb látogatottságát követően csökkent a látogatók létszáma. 2009 óta átlagosan 6000-7000 látogató keresi fel évente.

Év	Látogatószám
2008.	9691
2009.	7597
2010.	6433
2011.	5642
2012.	7088
2013.	6380
2014.	6457
2015.	6629

Szálláshelykínálat, vendéglátás

A 2007-ben készült Hétforrás programhoz képest változás, előrelépés a szálláshelyek fejlesztése kapcsán nem történt. Ugyanúgy elmondható, hogy míg a kereskedelmi szálláshelyek fejlesztése országosan a magasabb kategória felé tolódik, addig Kőszegen a panzió, magánszálláshely kategória fejlődött. Ugyanakkor a négy-ötcsillagos szállodák iránti kereslet növekedett meg elsősorban, itt jóval magasabb a költségi arány is egy éjszakára levetítve, illetve a téli időszakban a wellness szolgáltatások miatt keresettebbek. Kőszegen mind a szálláshely árakkal, mind a szolgáltatások színvonalával a közép-és alacsonyabb fizetőkeresletet célozzák meg.

A vendéglátóhelyek száma a város turista forgalmának és lakosságának mind minőségben mind kínálatban általánosságban véve megfelelőek (bár magas kategóriájú étterem hiányzik a térségben), az elmúlt években megjelentek a kínálatban a helyi termékek pl. kőszegi bor, illetve az őszi szezonban a gesztenyés ételek. A Fő tér átépítése óta számos étterem/vendéglő/cukrászda telepített a nyári szezonra teraszt, folyamatosan növekszik az igény a „mediterrán” típusú szabadtéri kávézás, étkezés iránt. A hagyományos éttermek mellett pizzériák, gyorsbüfék várják mind a helyi lakosságot, mind a városba érkező látogatókat. A 2015-ös évben több új vállalkozással bővült a nyári szezonra a fagyaltárusítás.

A natúrpark települései közül Bozsokon, Cákon, Csepregen, Horvátzsidányban, Lukácsházán, Peresznyén és Velemben működik melegkonyhás vendéglő, a kisebb falvakban nem éri meg fenntartani ilyen típusú szolgáltatást.

A KŐSZEGI KERESKEDELMI SZÁLLÁSHELYEK ÉS A MAGÁNSZÁLLÁSHELYEK KAPACITÁSA

A 2007- 2013 közötti időszakban a kőszegi szálláshelyek száma a következőképpen alakult:

- a magánszálláshelyek száma 15-ről 28-ra emelkedett, a férőhelyek száma 106-ról 161-re
- panziók, szállodák tekintetében nem történt különösebb változás, továbbra is 13 db az összes panzió és szálloda száma 437 férőhellyel (a férőhelyek száma 405-462 között váltakozott a vizsgált időszakban)

KŐSZEG - ÚJ SZÁLLÁSHELY ADATOK 2008-2015
egyéb szálláshely
2008: 6 kiadott engedély (16,5 szoba, 31+2 ágy); ebből megszűnt 3 szálláshely (8 szoba, 13 ágy)
2009: 3 kiadott engedély (4 szoba, 7+5 ágy)
2010: 3 kiadott engedély (6 szoba, 13+5 ágy)
2011: nem volt kiadott engedély
2012: 2 kiadott engedély (3 szoba, 6 ágy); ebből megszűnt 1 szálláshely (2 szoba, 4 ágy)
2013: 3 kiadott engedély (8 szoba, 11+2 ágy)
2014: nem volt kiadott engedély
2015: 11 kiadott engedély (25,5 szoba, 50 ágy)
szálloda
2008: 2 kiadott engedély (80 szoba, 185 ágy)
2009: 3 kiadott engedély (96 szoba, 199 ágy) – mindhárom engedély ugyanarra a szálláshelyre lett kiadva, mindig más üzemeltető nevére; mindhárom megszűnt
panzió
2008: 3 kiadott engedély (35 szoba, 82 ágy) ebből megszűnt 2 szálláshely (14 szoba, 28 ágy)
2009: 2 kiadott engedély (32 szoba, 62 ágy) – mindkét engedély ugyanarra a szállásra lett kiadva, más üzemeltető nevére; mindkettő megszűnt
2010: 2 kiadott engedély (14 szoba, 29 ágy)
2011: nem volt kiadott engedély
2012: 1 kiadott engedély (6 szoba, 12 ágy) megszűnt
2013: nem volt kiadott engedély
2014: 1 kiadott engedély (6 szoba, 14+6 ágy)
2015: 1 kiadott engedély (17 szoba, 34 ágy)
kemping
2015: 1 kiadott engedély (34 területegység, 16 férőhely)
gyermek és ifjúsági tábor
2008: 1 kiadott engedély (7 szoba, 13+6 ágy)
turistaszállás
2015: 1 kiadott engedély (53 szoba, 222 ágy)

Köszeg szálláshelyszámának alakulása 2007-2015. között

2007	Tipus		Férőhely	Vendégéjszaka			Kihasználtság	Éves kihasználtság
				összes	adózott	mentes	1 férőhelyre jutó napok	
1.	Magánzálláshely		15	106	4638	3721	917	43,75
2.	Panzió, szálloda		13	416	30634	20571	10063	73,64
3.	Üdülő		4	52	2817	2263	554	54,17
4.	Kollégium, diákszálló		5	419	14804	3286	11518	35,33
	Összesen:		37	993	52893	29841	23052	53,27
2008	Tipus	Darabszám	Férőhely	Vendégéjszaka			Kihasználtság	Éves kihasználtság
				összes	adózott	mentes	1 férőhelyre jutó napok	
1.	Magánzálláshely	21	127	7581	5077	2504	59,69	16,35%
2.	Panzió, szálloda	11	405	32128	22774	9354	79,33	21,73%
3.	Üdülő	5	56	3727	2583	1144	66,55	18,23%
4.	Kollégium, ifj.tábor	5	656	18085	8126	9959	27,57	7,55%
	Összesen:	42	1244	61521	38560	22961	49,45	13,55%
2009	Tipus	Darabszám	Férőhely	Vendégéjszaka			Kihasználtság	Éves kihasználtság
				összes	adózott	mentes	1 férőhelyre jutó napok	
1.	Magánzálláshely	25	160	8002	5800	2202	50,01	13,70%
2.	Panzió, szálloda	11	427	29456	20927	8529	68,98	18,90%
3.	Üdülő	5	60	3758	2742	1014	62,60	17,15%
4.	Kollégium, ifj.tábor	5	582	14818	3254	11564	25,46	6,98%
	Összesen:	46	1229	56032	32723	23309	45,59	12,49%
2010	Szálláshely típusa	Darabszám	Férőhely	Vendégéjszaka			Kihasználtság	Éves kihasználtság
				összes	adózott	mentes	1 férőhelyre jutó napok	
1.	Magánzálláshely	26	147	8574	6090	2484	58,33	15,98%
2.	Panzió, szálloda	11	462	25560	18741	6819	55,32	15,18%
3.	Üdülő	5	50	3846	2917	929	76,92	21,07%
4.	Kollégium, ifj.tábor	5	588	11179	3026	8153	19,01	5,21%
	Összesen:	47	1247	49159	30774	18385	39,42	10,80%
2011	Szálláshely típusa	Darabszám	Férőhely	Vendégéjszaka			Kihasználtság	Éves kihasználtság
				összes	adózott	mentes	1 férőhelyre jutó napok	
1.	Magánzálláshely	23	136	6881	4427	2454	50,60	13,86%
2.	Panzió, szálloda	13	451	28747	19513	9234	63,74	17,46%
3.	Üdülő	5	56	3505	2688	817	62,59	17,15%
4.	Kollégium	5	586	9312	1991	7321	15,89	4,35%
	Összesen:	46	1229	48445	28619	19826	39,42	10,80%
Megjegyzés: löbb magánzálláshely és panzió is időszakosan működött								
2012	Szálláshely típusa	Darabszám	Férőhely	Vendégéjszaka			Kihasználtság	Éves kihasználtság
				összes	adózott	mentes	1 férőhelyre jutó napok	
1.	Magánzálláshely	25	146	7729	5091	2638	52,94	
2.	Panzió, szálloda	13	454	23170	16901	6269	51,04	
3.	Üdülő	6	56	3170	2540	630	56,61	
4.	Kollégium	5	606	9250	3151	6099	15,26	
	Összesen:	49	1262	43319	27683	15636	34,33	
2013	Szálláshely típusa	Darabszám	Férőhely	Vendégéjszaka			Kihasználtság	Éves kihasználtság
				összes	adózott	mentes	1 férőhelyre jutó napok	
1.	Magánzálláshely	28	161	7671	5638	2024	47,65	
2.	Panzió, szálloda	13	437	22429	18021	4417	51,32	
3.	Üdülő	5	56	2940	2327	613	52,5	
4.	Kollégium	6	669	7971	3484	4487	11,91	
	Összesen:	52	1323	41011	29470	11541	31	
2014	Szálláshely típusa	Darabszám	Férőhely	Vendégéjszaka			Kihasználtság	Éves kihasználtság
				összes	adózott	mentes	1 férőhelyre jutó napok	
1.	Magánzálláshely	29	164	8511	6380	2131	51,89	
2.	Panzió, szálloda	13	471	28543	19770	8773	60,6	
3.	Üdülő	5	56	2950	2394	556	52,67	
4.	Kollégium	6	650	8122	4730	3392	12,49	
	Összesen:	53	1341	48126	33274	14852	44,41	
2015	Szálláshely típusa	Darabszám	Férőhely	Vendégéjszaka			Kihasználtság	Éves kihasználtság
				összes	adózott	mentes	1 férőhelyre jutó napok	
1.	Magánzálláshely	28	166	10790	7722	3068	65,00	
2.	Panzió, szálloda	12	421	38958	23805	15153	92,54	
3.	Üdülő	4	44	2593	2019	574	58,93	
4.	Kollégium	4	564	4000	2263	1737	7,09	
	Összesen:	48	1195	56341	35809	20532	47,15	
5.	Nem üzemelt		4	100				
Megjegyzés: - a kihasználtság ágyszámra vetített - a 2015. évi mentes vendégéjszakák jelentős emelkedése a bér munkában foglalkoztatottak számának emelkedését tükrözi								

BOZSOK ÚJ SZÁLLÁSHELY ADATOK 2008-2015.

Bozsokon 2008-2015 között évente 2-7 vendégszobával bővült a szálláshelyek kínálata. Kiugró adatot mutat a 2014-es év, amikor a Sibrik-kastélyszálló üzemeltetését 13 szobával és 38 férőhellyel a Vas Megyei Kormányhivatal vette át.

BOZSOK	Szállás típusa	Vendégszobák száma	Férőhely száma
2008 év			
szállás típusa	Egyéb szálláshely	0	0
2009 év			
szállás típusa	Egyéb szálláshely	2	5
szállás típusa	Nem üzleti célú szálláshely	5	13
2010 év			
szállás típusa	Egyéb szálláshely	7	15
2011 év			
szállás típusa	Egyéb szálláshely	3	9
2012 év			
szállás típusa	Egyéb szálláshely	6	15
2013 év	nincs	0	0
2014 év			
szállás típusa	Nem üzleti célú szálláshely üdülő	13	38
2015 év			
szállás típusa	Nem üzleti célú szálláshely pihenőház	5	12

VELEM ÚJ SZÁLLÁSHELY ADATOK 2008-2015.

Velem	Szállás típusa	Vendégszobák száma	Férőhely száma
2008. év			
szállás típusa	Egyéb szálláshely	12	40
2009 év			
szállás típusa	Egyéb szálláshely	2	6
2010 év			
szállás típusa	Egyéb szálláshely	5	16
szállás típusa	Üdülőház	55	160
2011 év			
szállás típusa	Egyéb szálláshely	2	6
szállás típusa	Panzió	18	36
2012 év			
szállás típusa	Egyéb szálláshely	4	13
2013 év			
szállás típusa	Egyéb szálláshely	7	13

CSILLAGHÚR PROGRAM

2014. év			
szállás típusa	Egyéb szálláshely	4	8
szállás típusa			
2015. év			
szállás típusa	Egyéb szálláshely	1	4
szállás típusa	Nem üzleti célú szh tábor	8	46

CSEPREG

Csepregen – mely 2012 óta az Írottkő Natúrpark tagtelepülése – a szálláshely férőhelyek száma 2006-2012 között 160 db volt. A vendégéjszakák száma 3500-5200 között mozgott.

Év	Település	Férőhely	Vendégéjszaka	Befizetett IFA
2006	Csepreg	160	*	*
2007	Csepreg	160	3876	581 450 Ft
2008	Csepreg	160	3519	527 850 Ft
2009	Csepreg	160	3842	576 300 Ft
2010	Csepreg	160	4132	826 400 Ft
2011	Csepreg	160	5260	1 052 000 Ft
2012	Csepreg	160	4407	881 400 Ft

* nincs információ

LUKÁCSHÁZA

Lukácsháza szálláshely férőhelyeinek száma a 2011-es évben 3-ról 23-ra növekedett, jelentősen megnövelve ezáltal a településen eltöltött vendégéjszakák számát. Idegenforgalmi adó 2013. évtől kezdve került bevezetésre.

Évek	Szálláshelyek férőhelyszáma	Vendégéjszaka száma	Vendégszám	
			Belföldi vendégek száma	Külföldi vendégek száma
2006	3	8	4	0
2007	3	0	0	0
2008	3	93	0	0
2009	3	586	163	0
2010	3	428	84	0
2011	23	340	63	2
2012	23	384	139	14

GYÖNGYÖSFALU

Szálláshelyeinek és vendégéjszakáinak száma minimális. Idegenforgalmi adó 2013. évtől kezdve került bevezetésre.

Évek	Szálláshelyek férőhelyszáma	Vendégéjszaka száma	Vendégszám	
			Belföldi vendégek száma	Külföldi vendégek száma
2006	10	0	0	0
2007	10	0	0	0
2008	10	14	0	0
2009	10	41	12	0
2010	10	25	5	0
2011	10	39	12	0
2012	10	73	11	0

HORVÁTZSIDÁNY

Horvátzsidányban a vendégéjszakák száma évente 700-1500 között mozog. A vendégek jelentős többsége belföldi, a külföldiek aránya általában 2-8% között mozog. Kiemelkedik a 2015-ös év, amikor a külföldi vendégek aránya elérte a 13%-ot.

Évek	Szálláshelyek férőhelyszáma	Vendégéjszakák száma	Vendégek száma	
			Belföldi vendégek száma	Külföldi vendégek száma
2008	63	825	654	17
2009	63	1000	668	27
2010	63	915	766	24
2011	63	905	782	33
2012	63	1102	528	46
2013	63	635	701	41
2014	63	920	825	51
2015	63	1572	732	110

ÓLMOD

Ólmod település mindössze 20 főnyi szállás férőhelyével jelentős vendégéjszaka számot tudhat magáénak, mely évente 800-1000 körül mozog.

Évek	Szálláshelyek férőhelyszáma	Vendégéjszakák száma	Vendégek száma	
			Belföldi vendégek száma	Külföldi vendégek száma
2008	20	734	196	8
2009	20	793	179	36
2010	20	843	202	39
2011	20	851	222	12
2012	20	920	192	28
2013	20	910	204	52
2014	20	1061	324	58
2015	20	984	263	18

2013-2015. ÉVI NATÚRPARK VENDÉGÉJSZAKÁK

2013. és 2015. között az Írottkő Natúrpark területén eltöltött vendégéjszakák száma jelentősen növekedett: 54.151-ről 71.448-ra (kb. 17 ezerrel éjszakával). Mindez jelentősen megemelte a térség IFA-bevételét, mely közel 4,5 millió Forinttal növekedett.

ÍROTTKŐ NATÚRPARK VENDÉGÉJSZAKÁK ÉS IFA ALAKULÁSA 2013-2015.						
	VENDÉGÉJSZAKÁK SZÁMA			IFA BEVÉTEL		
	2013.	2014.	2015.	2013.	2014.	2015.
Kösszeg	41011	46528	53593	10 220 669 Ft	13 888 561 Ft	12 817 020 Ft
Csepreg	3980	7177	5430	796 000 Ft	1 459 570 Ft	1 901 000 Ft
Cák	748	797	1273	70 200 Ft	96 400 Ft	133 000 Ft
Kőszegdoroszló	1277	1168	1218	96 500 Ft	115 800 Ft	96 500 Ft
Kőszegszerdahely	535	532	781	47 200 Ft	49 700 Ft	143 200 Ft
Bozsok	1117	1487	2697	549 000 Ft	762 900 Ft	968 000 Ft
Velem	3193	3505	3266	1 633 000 Ft	861 243 Ft	1 631 401 Ft
Lukácsháza	710	652	590	53 400 Ft	65 200 Ft	58 000 Ft
Gyöngyösfalu	35	0	44	0 Ft	0 Ft	2 400 Ft
Horvátzsidány	635	920	1572	218 600 Ft	183 600 Ft	348 000 Ft
Ólmod	910	1061	984	0 Ft	0 Ft	0 Ft
	54151	63827	71448	13 684 569 Ft	17 482 974 Ft	18 098 521 Ft

A natúrpark települései közül Pusztacsó, Kőszegpaty, Nemescsó, Peresznye és Kiszsidány nem rendelkeznek szálláshelyekkel, ezért idegenforgalmi adó bevételük sem volt. Ólmod településen, habár vannak szálláshelyek, idegenforgalmi adó egyelőre nem került bevezetésre.

3.4 Turizmus kereslete

Kőszeg városa és az Írottkő Natúrpark keresleti jellemzői

Országos szinten a belföldi turizmusban már mérhető, hogy az év során növekszik az utazási gyakoriság, de csökken az időtartam. A hétvégi pihenések, kirándulások, a „hosszú hétvégék” iránti igény felerősödik különösen a nagyvárosi populációnál. A natúrparkba érkező látogatók többsége 1-1 napos kirándulásra érkezik, illetve max. 2-3 éjszakára (hosszú hétvégére). 5-7 napos tartózkodás túlnyomórészt csak a nyári időszakban, de a főszezonban is inkább a rövidebb 3-4 napos tartózkodás a jellemző.

A turisztikai kereslet hullámzó tendenciát mutat, de továbbra is mintegy 90%-ban belföldi vendégek produkálják a vendégéjszakát.⁶ A külföldiek elsősorban német nyelvterületről érkeznek, illetve az elmúlt években a 1 napos cseh nemzetiségű – Bükfürdőről érkező – kirándulók száma is növekedett.

Az Írottkő Natúrparkba irányuló belföldi turizmus vendégösszetételében jelentős a fővárosból és a Közép-Magyarországról, továbbá az alföldi területekről érkezők aránya. A térség népszerűsége a városi, aktív kereső, közepes jövedelmű rétegek, továbbá a nyugdíjasok és a fiatalok között a legnagyobb. A potenciális turisztikai piacot a magasabb iskolai végzettségű, városi, szellemi foglalkozású, közepes vagy annál kevéssel jobb jövedelmi viszonyok között élő fiatal-középkorú, egy-két gyermekes családok és a huszonéves függetlenek jelentik. Az iskolai végzettség általános szintjének emelkedésével a látogatók tudás és ismeretek iránti igénye is növekszik. A motivációk körében a kultúra szerepe erősödik. A kultúra és ismeretszerzés iránti igény emelkedéséből következőleg az ehhez kapcsolható speciális turisztikai termékek jelennek meg. Mind a szervezett, mind az egyénileg összeállított utak esetében nagyobb hangsúlyt kapnak a kultúrával, a történelmi múlt megismerésével kapcsolatos programok. A turisztikai trendeket áttekintve az egyik legfőbb változás a turizmusban való passzív részvétel helyett az aktivitás igénye. Napjaink turizmusának egyik legfőbb trendje a fogyasztók élmény-orientáltsága, élmény-keresése.

A vendégek jelentős része egyénileg, gépkocsival, autóbusszal, vonattal érkezik a térségbe. Utazási iroda hiányában szervezett beutaztatásról egyáltalán nem beszélhetünk. Osztrák, illetve német utazási irodák szervezésében érkeznek alkalmanként csoportok, illetve az egyénileg szervezett iskolai és nyugdíjas kirándulások kapcsán érkeznek rendszeres megkeresések szállással és programokkal kapcsolatosan a Tourinform felé.

A natúrparkba érkező látogatók jelentős része a kedvezőbb árfekvésű szálláshelyeket keresi – kisebb vendégházakat, olcsó kollégiumi szobákat. Kőszegen a szálláshelyek közül a Hotel Írottkő nyújt komplex csomagokat vendégeiknek, illetve szervezett formában foglalkozik üzleti, konferenciaturizmussal. Iskolai csoportoknak erdei iskolai és városi programot

⁶ Dr. Lőrincz Katalin: A fenntartható turizmus fejlesztése Kőszeg példáján (2016)

szervez az Alpokalja Panzió és a Ciklámen Üdülő, melyeknek kapacitása lehetővé teszi nagyobb létszámú csoportok elszállásolását is.

Fontos feladat a vendég elégedettségmérés, a monitoringozás, melynek az Írott-kő Natúrparkért Egyesület által működtetett Tourinform lehetőségei szerint eleget tesz.

Kérdőíves vendégfelmérést végzünk minden olyan Utazás Kiállításon, road-shown, ahol térségi /Kőszeg és az Írott-kő Natúrpark marketing képviselőjét látjuk el. Ezeknek a felméréseknek eredménye általánosságban elszomorító: a potenciális turisták nagy része nem bír kellő ismerettel térségünkről.

Kérdőíves vendégfelmérést készítettünk kőszegi nagyrendezvényeken (Ostromnapok), turisztikai főszezonban (augusztus) és egyéb városi kitelepülésen (pl. Savaria Karnevál).

Összességében elmondható, hogy a megkérdezettek 80 %-a kedveli a várost, családiasnak-kedvesnek, vendégszeretőnek tartja.

Általános tapasztalat az elégedettség a Kőszeg és környéke által nyújtott természeti és kultúrtörténeti kínálat alapján.

A válaszadók döntő többsége magát „kulturális turistának” tekinti, fő vonzerőként a programok jelentek meg.

A megkérdezettek átlagosan 1- 3 napot töltenek Kőszegen, vagy a környéken.

A „hívó szó” egyértelműen Kőszeg, de a térségnek (Kőszeg-hegyalja, Írott-kő Natúrpark) is jelentős szerepe van a hasznos időtöltésben.

Az érkezők döntő többsége az interneten szerzi be az információkat (koszeg.hu).

A megkérdezettek a várost nem érzik teljes egészében felkészültnek a turisták fogadására: probléma a városi illemhelyek hiánya, elhanyagolt utcák, parkok – helyenként koszos utcák (kutyaurülék), kevés a szórakozóhely (zenés-táncos helyek hiánya!) – ami van, annak a nyitva tartása rövid, nincs strand, hiányzik a mozi és kevés az attrakció.

Nehéz a város megközelíthetősége közúton (autópálya hiánya), a belvárosban kritikus állapotban vannak az utak.

A határ közelsége okán egyértelmű lenne az rendszeres autóbuszjárat Ausztriába, de ilyen nincs; sőt a Kőszegi-hegység sem érhető el tömegközlekedéssel!

A turisztikai szolgáltatók felmérése eredményeként megállapítható, hogy szorosabb együttműködést várnak az Írott-kő Natúrpark és a szolgáltatók között és számszerű eredményeket: nagyobb forgalmat, több programot, szezonálisoldást.

4. SWOT analízis

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> • Jelentős térségi kulturális közkincs és hagyományok • Gazdag szellemi múlt, örökség • Új rendezvények megjelenése a térségben • Kulturális turizmus jelentősége • Országos hírű nagyrendezvények • A közoktatási intézmények aktív részvétele a település kultúrájának szervezésében • A térségi szőlő és borkultúra fejlődése • Helyi termékek megléte • Országos, nemzetközi ismertségű tájegység • A sokszínű nemzetiségi kultúra • A nemzetiségi nyelv és hagyományok ápolása • Jó ökokulturális környezet és adottságok • Erős civil háttér – hagyományőrző-csoportok • Aktív pályázati tevékenység • Élő hagyományápolás, népművészet • Amatőr művészeti tevékenység • Írott/kő Natúrparkért Egyesület turizmus-szervező munkája • Éves térségi rendezvénynaptár készül már közel 20 éve • Határmenti kapcsolatok • LEADER térség – pályázati lehetőségek • Kiépült turisztikai infrastruktúra: szállás és vendéglátóhelyek • Rendezvényei turisztikai vonzerővel is bírnak • Térségi szintű együttműködés • Határon átnyúló kapcsolatok • Jó közbiztonság 	<ul style="list-style-type: none"> • Szektoron belüli és szektorok közötti együttműködés hiánya • A kiterjedt és összetett művelődési formákhoz szükséges infrastruktúra hiányai és elavultsága • Információ hiánya • A kevés rendelkezésre álló forrás összehangolatlansága • A programok összehangolatlansága • A szolgáltatásokat végző szervezetek humán-erő-fejlesztésének hiánya, a kistélepléseken szakemberhiány • Finanszírozási nehézségek a kultúra területén (is) • Alacsony szponzorációs lehetőségek • Nincs felelőse kistérségi szinten a kultúrának • A településeken intézményhiány jellemző • Aránytalanság, esélyegyenlőtlenség, a kulturális szolgáltatásokhoz való hozzáférésben • Térségi kulturális stratégia hiánya • A turisztikai statisztika csökkenést, stagnálást mutat (vendégszám, vendégj) • Rövid az itt-tartózkodás • Külső forrás, működő tőke bevonása gyenge • A térség, város megközelítése nehéz (autót, autópálya nincs közelben) • Szakképzett munkaerő Ausztriában dolgozik (elsősorban a vendéglátásban) • Autópálya hiánya • Gyenge tömegközlekedés az egyes települések között is és Kőszegen is

<ul style="list-style-type: none"> • Érintetlen természet, sok védett terület, különleges természeti érték • Számos történelmi emlék • Számos kijelölt turistaút és tanösvény • Osztrák határ közelsége • A nyugati határszélre jellemző viszonylag magas életszínvonal • Az ország első natúrparkjaként jelentős tapasztalatok e téren • Széles körű információ áll rendelkezésre a látnivalókról, rendezvényekről • Kiemelt helyet foglal el a természet védelme és a környezeti nevelés a lakosság esetében is • Jó megközelíthetőség gyalogosan, kerékpárral és autóval egyaránt • Megvan helyben is a fizetőképes kereslet • A lakosság számára is fontos a természet és a kulturális emlékek védelme • Az egyetlen határon átnyúló natúrpark • Gazdag, a hegyaljára jellemző élővilág (magas erdőszűltséggel), és jelentős erre alapozott mezőgazdasági hagyományok • számos vizes élőhely gazdag élővilággal és vonzó környezettel • szőlészeti és borturisztikai adottságok (Soproni borvidékhez való tartozás), gasztronómiával közös fejlesztési lehetőségekkel • hivatalos és nemzetközi szinten elismert Natúrparki cím a teljes térségre („Magyarország legjobban fejlődő ökoturisztikai desztinációja”, vagyis „Kiváló Európai 	<ul style="list-style-type: none"> • Gyalogos turizmus kivételével viszonylag alacsony kínálat • Gyenge és nem mindig egy irányba mutató marketingkommunikáció • Kevés és viszonylag gyenge önálló marketing • Komplex szolgáltatáscsomagok hiánya miatt kevés többnapos tartózkodás • Az együttműködés még nem elég erős és hullámzó • a mezőgazdasági adottságok kihasználásának alacsony szintje, többek között a gyenge vállalkozói kedv és az országos szinten szigorú (túlzott) élelmiszer-árúsító és feldolgozó előírások okán; • időszakos és gyenge forgalmat bonyolító, csökkenő tendenciát mutató turizmus; • a natúrparki minőség kihasználatlansága, alacsony marketing az egységes márkánál és a hozzá kapcsolódó szolgáltatásoknál • kevés a helyi munkalehetőség, a fiatal felnőttek térségen és országon túli munkavállalási hajlandósága erős, így a szakképzett munkaerő kiáramlása a térségből • sok elhagyatott porta és ingatlan • kistelepülések viszonylagosan nehéz elérhetősége (közösségi közlekedés által: kevés autóbuszjárat, vasút csak 3 települést érint a Szombathely – Kőszeg vonalon) • gyenge közlekedési kapcsolat Csepreg, Kőszeg és Bük térsége között • a helyi és közüthálózat rossz illetve gyenge minősége • a csapadékvíz-elvezetés rossz állapota illetve hiánya miatt veszélyben vannak az alacsony területek, a mezőgazdasági és beépített területek, értékek
--	---

<p>Desztináció”) a hozzá kapcsolódó létesítményekkel, szolgáltatásokkal</p> <ul style="list-style-type: none"> • az osztrák határ, valamint a megyeközpont közelsége a gazdasági és munkaerő potenciál szempontjából; • kerékpáros útvonalak a térségben, amely rácsatlakozik az Eurovelo 13 európai kerékpáros útvonalra (Vasfüggöny kerékpárút), valamint az Írottókő és Vashegy kerékpárútra is; • alacsony munkanélküliségi ráta; • rugalmas és mobilis munkavállalók (pl. erős a térségen kívüli munkavállalási hajlandóság); • létszámában magas a civil szervezetek száma, aktív lakosság 	<ul style="list-style-type: none"> • az osztrák területek és a megyeközpont munkaerő elszívó hatása • erőtlen személyek és szervezetek, vállalkozások közötti kapcsolatok, a kommunikáció és az információáramlás alacsony szintje; • a külső segítségnyújtásban való hit túlzottan magas szintje, az önálló probléma-megoldásra és az összefogásra való hajlam gyengesége • a kistéleplések nem rendelkeznek megfelelő adóbevételel
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> • A civil szféra befolyásának és jelentőségének intenzívesítése • A kulturális életben érdekelt pályázati és projekt tevékenységének intenzíves összehangolása • A szolgáltatások együttműködésének és információ cseréjének tudatos rendszerszerűsítése • A kistérségi kulturális közkinés és hagyomány tudatos felhasználása az image-teremtésben, identitás kialakításában • Új kulturális tartalmak és formák iránti igények érvényesítése révén ezek terjedése és meghonosodása • Tudatos, egymásra épített programtervezés • A program-centrikus magatartás tudástár-használattal való bővítése és arányos kiegyensúlyozódásuk 	<ul style="list-style-type: none"> • A közösségi kapcsolatok fokozódó gyengülése, háttérbe szorítása • A kultúrafogasztók rétegének szűkülése • Gazdasági válság hatása a kultúra területén fokozottan érvényesül • A gazdasági válság hatása a turizmus területén • A kommersz fogyasztási szokások további erősödése • Folyamatos önkormányzati költségvetési és likviditási gondok • A pályázat kiírások kiszámíthatatlansága • Az egyéb (településrendezési, közlekedési, idegenforgalmi, vendéglátó-ipari, kreatív ipari stb.) párhuzamos fejlesztések elmaradása • Települési egyenlőtlenségek erősödése

<ul style="list-style-type: none"> • Új és bővülő pályázati keretek, illetve projektcélok es projektfeladatok • A döntéshozó testületekben általánosan fokozódó kultúraorientáltság • Gasztronómiai hagyományok kiaknázása • Falusi turizmus megerősödése • A kulturális turizmus éve ráirányítja a figyelmet a kultúrára • Szektorok közötti együttműködés fejlődése • Épített és természeti környezet megőrzése és fejlesztése • Élethosszig tartó tanulás, felnőttképzés erősítése • Társadalmi integráció növelése • Következő időszak pályázati forrásainak kihasználása • A fejlődő infrastruktúra által a térség könnyebb megközelíthetősége révén a látogatók számának növelése • Turisztikai fejlesztések révén a fizetőképes kereslet megjelenése a térségben • A megyei turisztikai szereplők összefogása révén a teljes megyei turizmus előmozdítása • Pályázatokon való részvétellel az anyagi erőforrások bővítése • Bakancsos turisták számának további növekedése, magasabb költési hajlandósága • Kerékpáros turisták nagyobb arányú megjelenése a térségben • Infrastrukturális fejlesztések által a megközelíthetőség további javulása • a Gyöngyös-patak és egyéb vizes élőhelyek revitalizációja és fejlesztése a természeti környezet megóvása valamint a turisztikai potenciál kiszélesítése érdekében; • A Vasfüggöny Kerékpárút (Eurovelo 13) térségen áthaladó 	<ul style="list-style-type: none"> • A lakosság elöregedése • Az értelmiségi, kultúra-fogyasztói réteg elvándorlása • A megfogalmazódott lehetőségekkel nem tudunk élni • Komolyabb ipari beruházás a térségben • Szakemberek további elvándorlása a térségből • Fizetőképesség további romlása bel- illetve külföldön • Turisták és helyiek fizetőképességének romlása • a határmentiség révén az osztrák és a magasabb termelékenységi mutatókat produkáló hazai területek nagyobb mértékű fejlődése következtében a térség további leszakadása • további munkaerő elszívás Ausztria felől • Az összefogás és a koncepcionális fejlesztési gondolkodás hiánya • a meglévő önkormányzati rendszerhez kapcsolódó forrás-elosztási rendszer a kistélepléseket veszélybe sodorja
---	---

<p>szakaszának turisztikai potenciálja;</p> <ul style="list-style-type: none"> • a kistermelés, a helyi termék előállítás, valamint a megújuló energiahasználatot illető magasabb összegű fejlesztési támogatások elérése; • a fejlesztési források elérésének egyszerűbb módja a feltételrendszer korszerűsítése eredményeképpen (pl. előfinanszírozás biztosítása, a járulékos feltételek egyszerűsítése); • zöld- és kék gazdaság fejlesztése révén területmegóvás és hosszú távon a költséghatékonyság elérése; • együttműködési hajlandóság erősödése; 	
---	--

5. JÖVŐKÉP

Kőszeg, Írott-kő Natúrpark – Jó itt lenni, jó ide visszatérni!

Kettős jelentést hordoz: az elvándorolt fiatalok visszatérnek a térségbe; illetve a turistákra is vonatkoztatható: egyrészt azokra a látogatókra, akik gyermekkorukban jártak a térségben, és felnőttként visszajönnek, másrészt a térséget egyszer felkereső turistában igényként fogalmazódik meg, hogy legközelebb is a natúrparki térséget válassza nyaralásának színhelyéül.

Az Írott-kő Natúrpark területe élhető, vonzó térséggé válik, amely a helyi lakosság mellett a turisták igényeit is maximálisan kielégíti.

A térségben megvalósuló, egymásra épülő és egymást kiegészítő komplex fejlesztéseknek köszönhetően megteremthetők a turizmuson alapuló fenntartható térségfejlődés alapjai, melynek legfőbb kihatásai:

- a térség kihasználja határmenti fekvésének gazdasági és turisztikai lehetőségeit, így növekszik a térség versenyképessége
- megjelenik nemzetközi piacokon
- a fiatal értelmiségiek idecsábítása: KRAFT
- a turisztikai szolgáltatások minősége javul, valamint a vendégéjszakák száma emelkedik
- helyi bor és gasztronómia kiemelt szerepet kap a natúrpark turisztikai kínálatában
- megvalósul a Kőszeg és az Írott-kő-Geschriebenstein Natúrpark brandépítés
- megszűnik a turizmus szezonaritása

A jövőkép meghatározó eleme a természetközelség, a térség emberközpontú jellegének erősítése, értékvezérelt fejlesztések megvalósulása képzett munkaerőre, a táji, természeti és kulturális adottságokra építve.

A megvalósításhoz a térség önkormányzati, gazdasági, turisztikai, vállalkozói szereplőinek és civil szervezeteinek hatékony együttműködésére, valamint kedvező gazdaságpolitikai és turisztikai pályázati feltételekre van szükség. A natúrpark alkalmas arra, hogy elősegítse az ember és természet kapcsolatának erősítését, lakosait a környezeti problémák iránti fogékonyságra ösztönzi, látogatóit arra buzdítja, hogy fedezzék fel a natúrpark területét ismeretterjesztő, kulturális és turisztikai tevékenységeken keresztül.

Stratégiai sikerpozíciók, amelyekre Kőszeg és az Írott-kő Natúrpark hosszú távon is alapozhat:

- kultúra és természet térsége
- határmenti fekvés nyújtotta előnyök – kooperáció a Geschriebenstein Natúrparkkal
- egyedi, színes programkínálat
- tájjellegű hagyományokon alapuló gasztronómia

A térség turisztikai versenyképességének alapvető feltétele a fejlesztés és a kooperáció: szálláshely- és turisztikai termékfejlesztés (natúrparki

márkatermékek, natúrparkbarát szolgáltatások, egyedi turisztikai attrakciók), a helyi lakosságot is szolgáló infrastrukturális fejlesztések (útfelújítás, kerékpárút építés), nagy rendezvények szervezése, magyar-osztrák turisztikai hálózatok, kooperációk kiépítése.

6. Fejlesztési irányok, prioritások

A sikeres, valós eredményeket felmutató térségi szintű turisztikai fejlesztések megvalósulásához két alapvető fontosságú feltételnek kell teljesülnie:

- a térségi és megyei fejlesztések összehangolása, a döntéshozóknál egységes, térségi gondolkodásmód + a projektek és pályázatok előkészítése és kivitelezése elkötelezett résztvevők, felelős projektgazdák részvételével + civil szervezetek koncepciózus pályáztatása (részfeladatok leosztása a civil szervezeteknek a kulturális kínálat kiszélesítése céljából)
- tőke- és erőforráshiány (pályázatok utófinanszírozása) áthidalása

A fenntartható turizmus fejlesztés érdekében stratégiai és operatív célok megfogalmazása szükséges.

6.1 Turisztikai stratégiai célok az Írott-kő Natúrpark területén

- Kiváló ökológiai állapot megteremtése, fenntartása
- Helyi adottságokra épülő versenyképes gazdaság, melyen belül a turizmus fontos húzóágazat – Az idegenforgalom kiemelkedő szereppel bír a gazdaságfejlesztésben, illetve vállalkozás-ösztönzésben
- A fenntartható turizmus feltételrendszerének megteremtése: Fejlett infrastruktúra, magas szintű életminőség elérése – befektetés-ösztönző szerep
- A határokon is túlnyúló regionális kapcsolatokból származó előnyök érvényesítése

6.2 Operatív célok

1. Élmenyközpontú, interaktív vonzerő- és attrakciófejlesztés

2. Fogadási feltételek javítása, szolgáltatásfejlesztés - Fejlett regionális és helyi infrastruktúra, amely maximálisan kielégíti a minőségi turizmus követelményeit

2.1 Szálláshelyek kínálatának bővítése

2.2 Vendéglátás mennyiségi és minőségi feltételeinek javítása

2.3 Közlekedési helyzet és elérhetőség javítása

2.4 Turistabarát környezet kialakítása

3. Natúrparki térségi turisztikai marketing tevékenység fejlesztése

(Nyitás, új piacok meghódítása, nemzeti együttműködés a turizmusban is + natúrpark brand erősítése)

3.1 Sikeres marketingkommunikáció fejlesztése

3.2 Régiós marketingeszközök fejlesztése

3.3 Turisztikai információs szolgáltatások fejlesztése és koordinálása

3.4 Turisztikai márkaképzés

3.5 Határos régiókkal való turisztikai hálózati rendszer megerősítése – közös piaci fellépés

4. Szervezeti és működési feltételek javítása a térség turisztikai feladatait ellátó szervezetei esetében

- Képzett, gyakorlati tapasztalattal rendelkező humánerőforrás
- Térségi együttműködés, kohézió erősítése a régión belül
- A természetvédelemmel és környezetfejlesztéssel, kulturális fejlesztésekkel összehangolt turizmus fejlesztése - Iskolák aktív bevonása (natúrparki természetismereti területek kutatása)

6.3 Konkrét fejlesztési javaslatok

A Csillaghúr program kidolgozását több személyes és e-mailes egyeztetés előzte meg a turisztikai fejlesztésekben érdekelt intézmények - többek között a kőszegi városvezetők, turisztikai szolgáltatók, városi múzeumok, nemzeti park és erdészet, művelődési központ, könyvtár – vezetőivel, munkatársaival.

A megbeszélések során elhangzott legfontosabb fejlesztési javaslatok:

- mind a lakosság, mind a turisták szempontjából kiemelt fontossággal bír a rendezett településkép (parkok, közterek, műemlék épületek rendbe tétele)
- megfelelő minőségű és férőhelyű (legalább 200-300 fős) szálloda építése a városban (a város jelölje ki a helyét, és biztosítsa a megfelelő minőségű gyalogúton történő elérést a történelmi belvárosba)
- a városmarketingen belül a vár- és intézményi marketingnek kiemelt szerep biztosítása
- klimatikus gyógyhelyé nyilvánítás kiemelt célként kezelendő
- a Szőlő Jövésnek Könyve Emlékünnepek kiemelt rendezvényként szerepeljen a városi rendezvények sorában
- a koncepció elfogadása után cselekvési és gazdasági terv készítése is szükséges, hogy az érintett szereplők egy lépéssel közelebb jussanak a megvalósításhoz

A konkrét projektötleteket taglaló táblázatba nemcsak az intézményvezetők fejlesztési javaslatai, hanem a 2.4-es pontban részletezett (kérdőíves felmérések a látogatók körében) igények, eredmények is beillesztésre kerültek.

A város adottságai, a meglévő vonzerők a további fejlesztésekre kötelezik a várost, ehhez azonban megalapozott tervekre, az önkormányzati – állami és magántőke összefogására van szükség.

A turizmus ösztönzése és minőségi fejlesztése:

- a meglévő attrakciók, szolgáltatók piacra jutási lehetőségeinek bővítése (a kínált vonzerők és szolgáltatások – mint pl. a kőszegi vár és hozzá kapcsolódó programok, a natúrpark területén található turisztikai létesítmények, a kerékpárútvonalak, borturisztikai vendéglátóhelyek, a szálláshelyek, stb. – folyamatos népszerűsítése a szelíd- és kulturális turizmus iránt érdeklődők körében a megyén belül és azon túl is),

▪ a meglévő értékekre és vonzerőkre épülő, támaszkodó új turisztikai attrakciók kifejlesztése és népszerűsítése: élményporták körének bővítése a teljes térségben, a horgász-, lovas, gyógyturizmus és kerékpáros turisztikai lehetőségek, valamint a gasztronómiai és borturisztikai programcsomagok számának bővítése, összekapcsolása – komplex programok kialakítása, helyi termék piacok szervezése és rendszeres tartása, a gasztronómiai különlegességek erősítése pl. jellegzetes táji gyümölcsök, zöltségek feldolgozása

Fő célterületek és célcsoportok:

Ökoturizmus:

- nyitott, sportos fiatalok és középosztály
- egyedi természeti értékek iránt érdeklődők

Aktív turizmus:

- ifjúsági célcsoport, fiatalok 30 év alatt
- iskolai csoportok

Örökség- és kulturális turizmus: minden korosztály, de kiélezve a következő csoportokra:

- kultúra, történelmi emlékek, hagyományok iránt érdeklődők
- iskolai csoportok
- fiatal és középkorú értelmiségiek
- tehetősebb külföldiek

Gyógyturizmus: főként szeniorok 61 év felett

- nyugdíjasok, idősebb korosztály
- rehabilitációra, kezelésre szoruló, lábadozók
- fiatal, tehetősebb, egészséges életmódot kereső rétegek

Gasztronómia és borturizmus:

- inyencek, kulináris élvezeteket keresők – csoportok
- fiatalok 18-30 év, középkorúak, szeniorok 46 év felett
- szakmai érdeklődők

Falusi turizmus:

- városi lakosság
- túlterhelt középrétegek
- családosok (fiatal felnőttek gyerekekkel 45 év alatt)
- fiatalok

„A marketing az, amikor a józan paraszti gondolkodást egy csipetnyi kreativitással fűszerezed.”
(P. Neuburg)

Marketing - cselekvési programok

Pozicionálás, Kőszeg és a natúrpark imázs kialakítása és bevezetése

A sikeres márkázás feltétele a jó pozicionálás: a versenytársakkal szemben előnyt érhetünk el, hiszen egy termék vagy szolgáltatás minél inkább kielégíti a turisták igényeit, annál erősebb a piaci helyzetünk, annál jobb a versenypozíciónk.

Az intézkedés célja és indokoltsága:

- A térség ismertségének növelése
- A Kőszeghez és a Natúrparkhoz kapcsolódó fogalmak pozitív asszociációjának erősítése
- A közös márka alatti csomagajánlatok értékesítése
- A helyiek identitástudatának erősítése
- A hasonló célokat megfogalmazó partnerekkel együttműködések kiépítése

Marketing folyamat

Önálló image és arculat kialakítása – Kőszeg és Natúrpark brand

Jelenleg a legalapvetőbb feladat a regionális tudat, arculat és imázs felépítése, melynek tükröződnie kell majd a marketingkommunikációban.

A fő elemeket kell megjeleníteni egységesen, könnyen érthető és megjegyezhető formában, úgy, hogy a célpiac számára egyedi, azonosítható, és vonzó legyen.

Egyedi, a vendégek által ismert, beazonosítható hívószavak:

Kőszeg-ékszerdoboz, becsületkassza, Jurisics, Írottkő, Hétforrás, Vasfüggöny

Egy közkedvelt személyiség (pl. színész) megnyerése Kőszegnek és az Írottkő Natúrparknak!

Az Írottkő Natúrpark tudatosítása:

A natúrpark mottóját első lépésben a natúrparki lakosságban kell tudatosítani, majd gondoskodni róla, hogy minden turisztikai szolgáltatás igénybevételekor találkozzon vele a látogató (logó + mottó):

„Határtalan természet, ezeréves kultúra”

Marketing mix (termék, ár, értékesítési csatornák, kommunikáció/eladásösztönzés) következetes alkalmazása:

A térség és termékeinek arculati elemei:

1. natúrpark logó + Kőszeg logó
2. natúrpark jelmondat: Határtalan természet, ezeréves kultúra

Kőszeg esetében hiányzik egy egységes, mindenki által kommunikált logó és jelmondat (Kőszeg az ékszerdoboz, Kőszeg a történelmi kisváros, Kőszeg a becsületekasszák városa stb...)

3. kiadványok egységes arculata

4. honlapok arculata (www.naturpark.hu + települési honlapok + egyéb turisztikai kezdeményezések) és közösségi oldalak

5. videofilm bemutatkozások

6. szuvenírek, ajándéktárgyak, képeslapok

7. egyedi reklámajándékok, „csalogatók” (elégedettség érzés növelése)

Az Írott-kő Natúrparkért Egyesület 2008 óta célirányosan 1,3 millió forintot kap támogatásként Kőszeg Város Önkormányzatától marketing feladatok ellátására, melyből (lehetőség szerint pályázati forrásokkal kiegészítve) az alábbi marketingfeladatokat valósítja meg:

1. kiállítások, vásárok

2. térségi kiadványok

3. honlap

4. facebook oldal

4. Tourinform iroda

5. rendezvények

6. online és nyomtatott média-megjelenések, hirdetések, reklámok

Hírek generálása, pozitív média megjelenés, sajtótájékoztatók szervezése

Rádió-, tv-interjú program szervezése, study tour szervezése

Hirdetések különböző napi és hetilapokban, internetes oldalakon, televízióban

7. Értékesítésösztönző akció:

- Írott-kő Geschreibenstein Natúrpark ingyenes turistakártya kedvezményekkel

- Natúrparkbarát szolgáltatások

8. szóróajándékok a látogatóknak

Kőszeg Város által alkalmazott marketingeszközök:

- Honlap (www.koszeg.hu, www.koszeinfo.com)
- sajtómegjelenések
- Facebook oldal (több is párhuzamosan)
- Szóróajándékok, Város bora
- Kőszeg – városismertető könyv (kicsi a választék)

FENNTARTHATÓ TURIZMUSFEJLESZTÉS Kőszegen és az Írottktő Natúrparkban				
Átfogó cél	Kiváló ökológiai állapot megteremtése, fenntartása	A fenntartható turizmus feltételrendszerének megteremtése: ✓ Fejlett infrastruktúra ✓ Helyi adottságokra épülő versenyképes gazdaság, melyen belül a turizmus fontos húzóágazat ✓ Sikeres marketingeszközök koordinált bevetése	A határok is túlnyúló regionális kapcsolatokból származó előnyök érvényesítése	
Operatív célok	<ul style="list-style-type: none"> • „Fenntartható, zöld térség”⁷ • Vidékfejlesztés (versenyképes térségi mezőgazdaság, erőforrás hatékonyság, natúrparki élelmiszer-ellátási lánc) • Ökoturizmus fejlesztése • Helyi termékek fejlesztése, és piacra juttatása 	<ul style="list-style-type: none"> • Élmenyközpontú, interaktív vonzerő- és attrakciófejlesztés • Fogadási feltételek javítása, akadálymentes szolgáltatásfejlesztés 	<ul style="list-style-type: none"> • Natúrparki térségi turisztikai marketing tevékenység fejlesztése • Turisztikai márkaképzés támogatása – Írottktő Natúrpark és Kőszeg brand • Sikeres marketingkommunikáció 	<ul style="list-style-type: none"> • Natúrparki helyi termékek területén • Rendezvények tekintetében • Határon átnyúló, közös marketingakciók kivitelezése
Konkrét projektjavaslatok	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kőszeg klimatikus gyógyhelyé nyilvánítása - Egyedi egészségügyi turisztikai 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kőszeg és natúrpark települések megközelítésének javítása (összeköttetések kialakítása) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Helyi TDM szervezet megalakítása 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Írottktő-Geschriebenstein Natúrpark

⁷ Berkesné Rodek Nóra – A kőszegi vállalkozók és döntéshozók társadalmi felelősségvállalása (2016)

<p>fejlesztések (Dreiszer féle víz-gyógyintézet „újraindítása”, Törökfürdő; Tüdőszanatórium létrehozása a volt SZOT Üdülő helyén, és/vagy a Szabóhegyen)</p> <p>✓ 4 vagy 5 csillagos, legalább 300 fős zöld szálloda Kőszegen (meglévő épület átalakítása vagy új építése)</p> <p>✓ Vonzó, rendezett településeképek (parkok, közterek, magánházak, műemlék épületek)</p> <p>✓ „Virágos Natúrpark!” mozgalom</p> <p>✓ Műemléképiletek turisztikai hasznosítása („zöld” interaktív bemutatóhelyek, kiállítások)</p> <p>✓ Szelektív hulladékgyűjtés minden natúrpark településen</p>	<p>magyar és osztrák autópályákkal, autótutakkal)</p> <p>✓ Kőszeg város belső úthálózatának felújítása</p> <p>✓ Környezetbarát közösségi közlekedésfejlesztés (elektromos autóbuszjárat a Kincs-pihenőig, Ausztriába is – SIEMENS egyeztetések)</p> <p>✓ Kőszegen turistabarát parkolás (euroval fizethet+szombaton is ingyenes)</p> <p>✓ Turisztikai vállalkozások önkormányzati segítése (adó- és egyéb kedvezmények)</p> <p>✓ Megfelelő infrastruktúrával rendelkező rendezvényterek kialakítása</p> <p>✓ Kőszegen és Csepregen a főbb intézményeket érintő kerékpárút kiépítése</p> <p>✓ Natúrpark kerékpárút és kölcsönzőrendszer kiépítése (minden magyar és osztrák natúrpark települést illetve Kőszeget Bükfürdővel és Szombathellyel összekötve)</p> <p>✓ downhill kerékpárpálya kiépítése</p> <p>✓ Szabó-hegyre vezető utak</p>	<p>✓ Írottkö-Geschriebenstein Natúrpark – közös piaci fellépések (vásárok, hirdetések)</p> <p>✓ Koordinált marketing-tevékenység a térségben</p> <p>✓ Korszerű kommunikációs és informatikai rendszerekre épülő tájékoztató rendszerek</p> <p>✓ ingyenes WIFI minden településen</p> <p>✓ Képzések (nyelvi és natúrpark imázs-erősítők)</p> <p>✓ Bor- és gasztronómiai programok</p>	<p>Kártya megújítása</p> <p>✓ Natúrpark-barát szolgáltatások</p> <p>✓ Határon átnyúló kerékpárkölcsönző hálózat (elektromos is) kiépítése</p> <p>✓ Natúrpark helyi termékek kölcsönös értékesítése a határ mindkét oldalán</p> <p>✓ Határon átnyúló tematikus csomagajánlatok</p> <p>✓ Határon átnyúló és értékesítése</p> <p>✓ Egységes</p>
--	--	--	--

CSILLAGHÚR PROGRAM

	<p>✓ megújuló energiák használata a natúrpark települések közintézményeiben és területein (napkollektor, LED technológiás lámpák, energiaudvarok)</p> <p>✓ Natúrpark óvodák és iskolák (natúrpark iskolakertekkel + natúrparki kutatási területekre specializáció; Natúrparki közoktatási intézmények beemelik a tananyagba a helyi termék fogalmát)</p> <p>✓ Natúrpark termékek (mezőgazdasági) kialakítása, értékesítése az Írott-kő Natúrparkért Egyesületen keresztül</p> <p>✓ „Az év natúrpark terméke” minden évben újra választva (az év kiemelt helyi terméke)</p> <p>✓ Natúrpark helyi termék piac Kőszegen</p>	<p>✓ felújítása</p> <p>✓ Nyilvános WC-k Kőszegen (lehetőség szerint a többi településen is)</p> <p>✓ Lombkorona tanösvény</p> <p>✓ Abért-tó turisztikai hasznosítása (víz alatti sétány), összekötése az alpannonia projektben tervezett Borókás-kilátóval</p> <p>✓ Kőszegi-hegység határőraktanyák turisztikai hasznosítása</p> <p>✓ Kőszegi határátkelő - „retro határátlépés”</p> <p>✓ Turisztikai befektetői kiaiánlások készítése és eljuttatása potenciális érdeklődőkhöz</p> <p>✓ Strandolási lehetőség kialakítása legalább egy natúrpark településen</p> <p>✓ Galéria - képtár kialakítása Kőszegen</p> <p>✓ Szórakozási lehetőségek Kőszegen fiataloknak (állandó mozi - akár szabadtéri is, zenés-táncos szórakozóhely, romkocsmá)</p> <p>✓ Állatkert, vadaspark valamelyik natúrpark településen</p>	<p>✓ Utazási iroda megnyitása a városban - további irodák bevonása az értékesítést elősegítendő</p> <p>arculatú, közös kiadványok készítése legalább 3 nyelven (magyar, német, angol) újrahasznosított papíron</p> <p>✓ Többnyelvű (legalább magyar és német), egységes tájékoztató táblarendszerek a településeken</p> <p>✓ Testvér- és partnervárosi turisztikai projektek létrehozása</p> <p>✓ Közös gerillamarketting akciók kivitelezése</p>
--	--	--	---

<p>és a csatlakozó településeken</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ „Buschenschank”-rendszer meghonosítása a Natúrpark területén ✓ Képzések a mezőgazdasági vállalkozás ösztönzés érdekében, hagyományos termékfeldolgozás és mesterségek témákban (natúrparki kozmetikumok készítése, gyógynövények felhasználása, borászat, kosárfonás stb.) ✓ Tájéltelgű ételek népszerűsítése, receptkönyv kiadása ✓ Lovaglasi lehetőségek, lovas túrák biztosítása több natúrpark településén, lovas-turisztikai centrumok kialakítása ✓ A horgászat turistabarátta tétele 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Történelmi játszóház (Csodák palotája mintájára) ✓ Műhavas sípálya kialakítása a Kőszegi-hegységben (szezonzhosszabbítás) ✓ jégpálya kialakítása ✓ Látogatási feltételek, élményszerűség javítása a vonzerők tekintetében (akár önkéntesekkel is) ✓ A hegység pihenőhelyei rendezett állapotának fenntartása, gondozásért felelős szervezetek/személyek kijelölése ✓ Környezettudatos játszóterek Kőszegen és a natúrpark településeken ✓ Natúrpark Alkotóház (rendszeres kézműves foglalkozások helyiek és turisták bevonásával a natúrpark településeken) 	<p>✓ alpannonia plus projekt</p>
--	---	----------------------------------

	<p>✓ Natúrparkbarát szolgáltatások elterjesztése, kiszélesítése (Magyar Natúrpark Szövetség támogatásával országos szintre történő kiterjesztése)</p> <p>✓ Szénsavas víz hasznosítása Kőszegen (Natúrpark víz bevizsgáltatása, Natúrpark Víz palackozása)</p> <p>✓ Velem Malom felújítása és turisztikai hasznosítása (helyi termék-értékesítés, mesterségek bemutatóhelye stb.)</p>			
--	--	--	--	--

Irodalomjegyzék

- Dávid L (szerk.): *Turisztikai erőforrások: A természeti és kulturális erőforrások turisztikai hasznosítása*, Budapest. [2007]
- Dr. Lőrincz Katalin: *A fenntartható turizmus fejlesztése Kőszeg példáján*, Kőszeg [2016]
- LENGYEL M. : *A turizmus általános elmélete*. Budapest: Heller Farkas Főiskola [2004]
- Magyar Natúrpark Szövetség: *Magyarországi Natúrparkok Szakmai Koncepciója*, Budapest [2015]
- Nemzetgazdasági Minisztérium Turizmusért felelős Helyettes Államtitkársága, Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal: *Nemzeti turizmusfejlesztési koncepció 2014–2024, Erőt adó Magyarország - A versenyképes turizmus koncepciója* [2013]
- Promen Tanácsadó Kft.: *Írott-kő Program - Vízión alapuló Fejlesztési Stratégia* (2030), Szombathely [2014]
- Promen Tanácsadó Kft.: *Jövőkép és fejlesztési koncepció az Írott-kő-Geschriebenstein Natúrpark részére a 2014 – 2019-es időszakra*, Szombathely [2013]
- Vas megyei Kereskedelmi és Iparkamara: *Vas megyei turisztikai koncepció*, Szombathely [2014]
- Kőszeg turisztikai fejlesztései és az Írott-kő Natúrpark – Báthly Béla alpolgármester előadása (Szombathely 2013. március 13.)
- Turizmus kutatások módszertana, Vezető szerző: Kóródi Márta.; A kiadásért felel: a Pécsi Tudományegyetem
ISBN: 978-963-642-431-2A regionális turizmusfejlesztési stratégiák tematikája
- Az Írott-kő Natúrpark települési önkormányzatainak statisztikai adatai (szálláshely, vendégéjszaka)
- Múzeumi látogatottsági statisztikák az egyes intézményektől

www.naturpark.hu, www.koszeg.hu

HATAROZATI JAVASALAT

1. Kőszeg Város Önkormányzatának Képviselő-testülete elfogadja az Írottkö Natúrparkért Egyesület által készített Csillaghúr Programot.
2. Kőszeg Város Önkormányzatának Képviselő-testülete megbízza az Írottkö Natúrparkért Egyesületet az Egyesület Turisztikai Desztináció Menedzsment szervezetként való regisztrációjára és a szervezet működésére vonatkozó javaslatának kidolgozásával.
3. Kőszeg Város Önkormányzatának Képviselő-testülete megbízza az Írottkö Natúrparkért Egyesületet Kőszeg város és az Írottkö Natúrpark turisztikai fejlesztési prioritásait, a kapcsolódó pályázati lehetőségeket és partnerségeket bemutató intézkedési terv elkészítésével.

Határidő a 2. 3. pontok vonatkozásában: 2016. júniusi testületi ülés
Felelős: Huber László polgármester